

දේවාරාධනාව

තමෝතස්ස තභවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස
තමෝතස්ස තභවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස
තමෝතස්ස තභවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස

සබ්බේ සංඛාරා	අභිච්ඡාති
යදා පඤ්ඤාය	පස්සති
අච්ඡිඛ්ඛිත්ඛිති	දුක්ඛේ
ඒස මග්ගෝ	විසුද්ධියා

ගෞරවනීය විහාරවාසී සියලුම ස්වාමීන් වහන්සේලාගෙන් අවසරයි, සසර දුක් නිමාකරගැනීමට කැමති වාසනාවන්ත කාරුණික පින්වතුනි, අදත් මේ හැම දෙනෙක්ම මේ පුණ්‍ය භූමියට එකතු වූනේ මේ ඉමක් කොනක් නොපෙනෙන මහා සංසාර සාගරයේ විදපු සියලු දුක් නිමාකරගෙන සසරින් එතෙර වන්න, අද අදම පිහිටක් ලැබේවා කියන බලාපොරොත්තුව, අදහස සන්තාන තුළ ඇතිකරගෙන ම යි. අද දවසෙන් වෙනදා වගේම ලොව්තුරා බුදුරජාණන් වහන්සේ අප කෙරෙහි අනුකම්පාවෙන් දේශනා කර වදළ ඒ ලොව්තුරා මඟ විවර කරගන්නයි අපේ සුදානම, බලාපොරොත්තුව. ඒ සද්ධර්මයට සිහිය යොමුකරන්න, දෙසවන් යොමුකරන්න. අනවතග්ගෝ යං භික්ඛවේ සංසාරෝ පුබ්බාකෝටි ත

පඤ්ඤායනි. උන්වහන්සේ දේශනා කරනවා, මේ ඉමක් කොනක් නොපෙනෙන සසර ගමනේ ආපු දුර පිළිබඳව. **අවිජ්ජා නිවරණානං සත්ථානං තණ්හා සංයෝජනානං සන්ධානං සංසර්ගං මමිංවේව තුම්භාකංව** මමත්, නුඹලාත් මේ අවිජ්ජා නිවරණයෙන්, තණ්හා සංයෝජනයෙන් බැඳී ආපු සසර ගමනේ ඉමක් කොනක් නොපෙනෙන්නේ ය කියල. ඒ සඳහා උන්වහන්සේ ඒ ආව සසර ගමන කොතෙක්ද කියල පැහැදිලි කරන තැන්වලදී හික්මුන් වහන්සේලාගේ ඉල්ලීම් අනුව ඒ පිළිබඳව කළ විස්තර, ඇඟවීම්, දේශනාවන් තුළ සඳහන් වෙනවා.

වරෙක උන්වහන්සේ දේශනා කළා, "මහණෙනි, මේ දඹ්දිව්තලය පුරා තිබෙන දැව, දඬු, කෝටු, තෘණ වර්ග එකතු කරල මේ ඇඟිලි හතරක ප්‍රමාණයට සතර උලක් කොට කැපී, කැලිවලට කපල එකතු කරගෙන මේ මගේ අම්ම, මේ මගේ අම්මගේ අම්ම, ඒ අම්මගේ අම්ම කියල එක එක ඒ දැව දඬු, තෘණ වර්ග කැල්ලෙන් කැල්ලට දැමීමෙන් මහණෙනි, මේ සියළු දඹ්දිව්තලයේ ඇති දැව, දඬු, අතු, ඉති, තෘණ වර්ග සියල්ල නිමාවේවී යනුවෙන්, නමුත් මේ මව් පරපුර, පිය පරපුර මෙතෙක් ය කියා කියන්න පුළුවන්කමක් නැහැ." යනුවෙන් එපමණ දිගු සසර ගමනක අපි මේ ගමන ආවා.

තවත් වරෙක උන්වහන්සේ දේශනා කරනවා, මේ සසර ගමනේ අපි ගොන්නු වෙලා, මීහරක් වෙලා, මුවෝ වෙලා, ඌරන් වෙලා, කුකුළන් වෙලා, එළුවන් බැටළුවන් වෙලා උත්පත්තිය ලබපු ආත්මභාව වල ඒ ඒ ආත්මභාව වල ගව කුලේ ඉපදිලා බෙලි කැපු වාර වල ගලා ගිය රුධිරය එකතු කළානම්, සතර මහා සාගරයේ ජල කඳට වඩා වැඩියි. මී හරකෙක් වෙලා ඉපදුනු ආත්මභාව වල ගලා ගිය රුධිරය එකතු කළානම් සතර මහා සාගරයට වඩා වැඩියි. අනෙක් සත්ව ආත්මභාව වලද උත්පත්තිය ලබල බෙලි කැපුම්වලදී

ගලා ගිය රුධිරය මහා සමුද්‍ර රු ජලයටත් වඩා වැඩිවෙනවා. එහෙම නම් අපි මේ මේ ආත්මභාව වල උත්පත්තිය ලබල සාගර පුරවන්න කොපමණ ලේ හලල ඇත්ද මේ පොළොවේ ? හිතාගන්න පුළුවන්ද ආපු ගමන. උන්වහන්සේ දේශනා කරනවා, අපි අනුන්ගේ පීඩිත තොර කරපු වෙලාවේ, රාජ දණ්ඩනයන්ට ලක්වෙලා ගෙල කැපුම්වලට ලක්වෙලා ගලාගෙන ගිය රුධිරය සාගරයේ ජල කඳට වැඩියි. අන්සතු දේ සොරකම් කරලා සොරෙක් කියල දඬුවම් ලැබූ වාරවල, ගෙල කැපූ වාරවල, ගලාගෙන ගිය ලේ සතර මහා සාගරයේ ජලකඳට වඩා වැඩියි. කාමම්ථ්‍යාවාරයේ, බොරුවේ, සුරාවේ යෙදිලා දඬුවම් ලැබූ වාරවල ඒ ඒ වෙලාවේ ගලාගිය රුධිරය සතර මහා සාගරයට වැඩියි. මෙව්වර ලේ ගංගාවක් මේ මහා පොළවට ගලාගෙන ගියා මේ සංසාර ගමනේ. ආත්මභාව කීයක්නම් ඒ වෙනුවෙන් වෙන් කරන්න ඇත්ද, සසර දුක මෙහෙමයි ආපු ගමනේ. හිපිකුළු පව්වේ වැඩ ඉන්න බුදුරජාණන් වහන්සේ උතුරු දිශාවෙන් පෙනෙන වේපුල්ල පර්වතය පෙන්වලා කියනවා, "මහණෙනි, මේ එක කල්පයක උපන් ආත්මභාවවල ලැබූ ඇට සැකිලි එකතු කළානම් මේ වේපුල්ල පර්වතය ඉක්මවා යන ඇටසැකිලි ගොඩක් දකින්න ලැබේවි කියල. අපි එව්වර සංසාර කාලයක් මේ සසර ගමනේ දුක් වින්දා, **අවිජ්ජා නිවරණය, තණ්හා සංයෝජනය** නිසා.

අද මේ ගෞතම සාසනයේ, බුද්ධ ශාසනයක් ඇති කාලයක ලැබූ මේ උතුම් ආත්මභාවය තුළින්වත් ඒ ආවරණ නිවරණ දුරුකරලා, තණ්හා සංයෝජන සිදිලා මේ සසර ගමන නිමාවක් කරගන්නෙ නැද්ද ? තව කොච්චර කාලයක් මේ සසරේ සැරිසරන්නද ? කවදා නම් මේ දුක ඉවර වෙන්නද ? මේ පීඩිතයේ මේ අවස්ථාව නොලදහොත් තව කොච්චර කාලයක් නම්, සතර මහා සාගර පුරවන්න ලේ, කඳුළු හලන්න වේවිද කියල හිතුවොත් සසර බිය දැනගන්න, සසර දුක තේරුම් ගන්න පුළුවන්. ඒ තරම්

සසර දුක් අපි වින්දා. අද මේ ක්ෂණය නැතිවුනොත්, ගිලිහුනොත් ඒ වගේම තව ඉදිරියේ විදින්නට ඇති සසර දුක හිතාගන්නත් අමාරුයි. ගෙවුනු දේ ගෙවුනා, එන්න තියෙන දේ වලක්වාගන්න එක දැන් මේ මොහොතේ දී අපේ වගකීම වෙනවා, යුතුකම වෙනවා. ඒ සඳහා විරිය, සිහිය, නුවණ හොඳට ඇතිකරගන්න ඕන. සසර බිය, සසර දුක තේරුම්ගන්න ඕන.

අපේ ජීවිතවල දහසක් වැරදි අඩුපාඩුකම් තියෙන්න පුළුවන්. වැරදි අඩුපාඩු නැති අය ලෝකයේ නැහැ. මේ බණ කියන භාමුදුරුවොත් බොහෝ වැරදි අඩුපාඩුකම් සහිතව ජීවිත ගෙවපු අය. එහෙත් අපි ඒ වැරදි හැමදාම කරන එක නොවෙයි හරි. නොයෙක් නොයෙක් හේතු නිසා, නොදන්නකම නිසා, අසත්පුරුෂ ඇසුර නිසා, සසර පුරුදු නිසා අපිත් සිත, කය, වචනයෙන් වරදට යොමුවුනා, වරදේ යෙදුනා. අදත් ඒ සියලු දෙයින් ඉවත්වෙලා නොවේ. එහෙත් අපි වරද කියන එක හැමදාම කළයුතු දෙයක් නොවෙයි. වරද කියන්නෙ සමාව දිය යුතු දෙයක්. වරද කියන්නේ හදාගත යුතු දෙයක්. වැරදි හදාගත්තට පස්සෙයි ජීවිත ලස්සන වෙන්නේ. කළු වලාකුළක් දෙබෑ කරගෙන පුත් සඳ මඬලක් මතු වෙනවා වගේ, ජීවිත ලස්සන වෙන්නෙ වැරදි නිවැරදි කරගන්න කොට. ඒ නිසා අපි එකිනෙකාගේ ජීවිතවල වැරදි කිබුණා, වැරදි තියෙනවා. ඒවා මේ සද්ධර්මය අවබෝධ කරගන්න බාධාවක් නොවෙයි.

මේ සාසනය මහා පුදුම කාරුණික සාසනයක්. විශාල වැරදි වලින් පිරිවිව ජීවිතවලටත් සංසිද්ධිම ලැබුණා. එහෙම ලබන්න පුළුවන්වීම භාග්‍යයක්. අංගුලිමාල කියල කියන්නෙ නවසිය අනූනවයක් මිනිසුන් ඝාතනය කළ කෙනෙක්. අම්බපාලි වැනි ගණිකාවන් ගැන බැලුවොත්, සංකිව්ව භාමුදුරුවෝ මහා වනාන්තරයේ මං පහරමින්, ගම් පහරමින් නොසරුප් අන්දමින්

හැසිරුන අය, ජීවිත ගෙවපු අය, රහතන් වහන්සේලා බවට පත්කළා. එව්වර වැරදි කරපු, අඩුපාඩුකම් සහිත ජීවිත ගෙවපු ඇත්තන්ටත් මේ ශාසනයෙන්, සද්ධර්මයෙන් පිහිට, පිළිසරණ ලැබුනා නම්, ඔබට මට පිහිටක්, පිළිසරණක් මේ කාරුණික සාසනයේ නැතිවෙන්න ඉඩක් නැහැ. ඒ නිසා සිදු වූ වැරදි, සිදු වූ අඩුපාඩුකම් පිළිබඳව හිතන්න ඕන නැහැ. පසුතැවෙන්න, කලකිරෙන්න ඕන නැහැ. දැන් මේ වෙලාවේ, මේ මොහොතේ හිතන්න, අනේ මගේ ජීවිතයේ බොහෝ වැරදි අඩුපාඩුකම් තිබුණා, ඒ මට සත්පුරුෂ ඇසුරක් නොලැබුණ නිසා, කළාණ මිත්‍ර ආශ්‍රයක් නොලැබුණ නිසා. මට නිවැරදි මග පෙන්වීමක් නොලැබුණ නිසා, වරදෙහි ඇති බියකරුකම නොදන්නකම නිසා. ඒකට ලැබෙන ආදීනව පිළිබඳව නොදන්න නිසා. වරද බව දැනගත්තත් ඒකෙන් ගැලවෙන්න තරම් ආත්ම ශක්තියක් නොතිබුණ නිසා. වරද බව දැන දැනත් වරදට වැටුණා. ඒත් මම අද මේ මොහොතේ ඉඳලා වරද වරද හැටියටම දකිනවා. වරදින් මිදෙනවා. නැවත වරදට කඩදාවත් යන්නේ නැහැ. වරදේ තිබෙන ආදීනව, ගෙවූ සසර දිනා බලලා තේරුම් ගන්නවා. මෙව්වර කාලයක් කදුළු හැලුවේ, කදුළු ගංගාවල් පිරෙව්වේ, මහා මුහුදු පුරවන්න ලේ හැලුවේ මේ වැරද්ද නිසා. මේ දෝෂය නිසා. අදත් ඒ වැරද්දට, ඒ දෝෂයට ඉඩ දුන්නොත් තවත් මහ මුහුදු පුරවන්න ලේ, කදුළු හලන්න වෙනවා. මහා මේරු පර්වත, වේපුල්ල පර්වත පරිදින්න ඇට සැකිලි ගොඩ කරන්න වෙනවා, මිනි වළවල් ගොඩ කරන්න වෙනවා.

ඒ නිසා අද ඉඳලා, මේ මොහොතේ ඉඳලා මම නිවැරදි වෙනවා. මම ආපසු කඩදාවත් මගේ සිත, මගේ කය, මගේ වචනය පංච දුෂ්චරිතයට එන්න දෙන්නේ නැහැ. ඒවා රැකගන්නවා කියන මේ ත්‍රිශික්ෂාවේ පිහිටන්න ඕන. ඒ සීලයේ පිහිටපු කෙනාට තමයි චිත්ත සමාධිය, නුවණ ලබන්න පුළුවන්කම තියෙන්නෙ. ගෙවූ අතීතය අමතක කරදමන්න, අත්හරින්න, සිහිකරන්න එපා.

සිහිකරන්න ගියොත් අකුසලය විතරයි. නිවන ආවරණය කරන, නිවන වහන, ආවරණ වූ, නිවරණ වූ ධර්මයන්ට ඉඩදෙන්න එපා. වැරදි නැති කෙනෙක් ලෝකයේ නැහැ. හැමෝගෙම වැරදි තිබුණා. නමුත් ඒ වැරදි සියල්ල හදාගෙන ලෝකයේ උත්තම පීචිත ගොඩ නැගුනා.

බුදුරජාණන් වහන්සේ කියල කියන්නේ, ඒ මහා අවාසනාවන්ත පීචිත පවා නිවැරදි කරල මහ රජ දරුවන්ගේ නළල් පටියේ පැළඳි මැණිකේ ආලෝකය එබඳු ඇත්තන්ගේ දෙපයින් විසිකරන්න සැලැස් වූ මහා කාරුණික බුදුරජාණන් වහන්සේ. මම ඔබ වහන්සේමයි සරණ යන්නේ. එබඳු අය නිවැරදි කර උතුම් අය බවට පත්කළ, නොමඟ ගිය පීචිතවලට පිහිට සලසාදෙන සද්ධර්මයයි මම සරණ යන්නේ. ඒ උතුම් පිහිට ලබාගත්, එය පිහිට කරගන්නා සංසරත්නයයි මම සරණ කරගන්නේ, උතුම් නිසරණයේ පිහිටලා, උතුම් ගුණයේ පිහිටලා. මම මේ උතුම් භාවයට අද සිට පත්වෙනවා කියන මේ උතුම් සත්‍ය වූ, අධිෂ්ඨානයක් හැමදෙනාම තුළම සන්තාන තුළ පහළ කරගන්න, ඇතිකරගන්න ඕන.

පින්වතුනි, අපි බණ කියන තැන්වලින් අඩුම පිරිසක් ඉන්නේ මේ තුවර. බොහෝ පිරිස් එකතු වෙලා ධර්ම දේශනාවන් කරවගන්න සුදානම් වෙන්න මාස ගණන්, අවුරුදු ගණන් කතාකරන, ආරාධනා කරන පිරිස් අතරට නොගිහිත් මේ අල්ප වූ, අවම වූ, පිරිස අතරට එන්නේ මෙතන භාග්‍යවන්තයින්, වාසනාවන්තයින් කිහිප පොළක් හෝ ඉන්න නිසා. අද මේ ධර්මය දේශනා කරන්නේ, පැහැදිලි කරන්නේ කලින් මා දැන ගිටිය දෙයක් නොවෙයි. අද උදෑසනම පෙර අවබෝධ කරගෙන, දැනගෙන හිටි දහමට අවුත් ත්‍යාගක් වකතු කරගන්න පුළුවන් වුණා. මේ තුවර දී ම අපි ඊයේ දළදා වහන්සේ වැඳ තමස්කාර කරලා අපි අධිෂ්ඨානයක්

කළා, උත්වහන්සේ පත්සාලිස් වසක් පුරා දේශනා කළ සද්ධර්මය, සියළු සද්ධර්මය ස්පර්ශ වුණේ දළදා වහන්සේට. ඒ නිසා මේ කළ පිත්තමෙන් ඒ උතුම් සද්ධර්මය අපටද, ස්පර්ශ කරන්න ලැබෙන්න කියන සත්‍ය ක්‍රියාවක්, අධිෂ්ඨානයක් කළා. ඒ නිසාම ටේ මේ ඇත්තන් මෙතෙක් කාලයක් අනුගමනය කළ දහම් ප්‍රතිපදාවට අනුවම අලුත් ත්‍යාගයක් දහම් මගක් ලෝකයට හෙළිකරන්න අවස්ථාව ලැබුණා.

සාදු I සාදු II සාදු III

පින්වතුනි, බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ධර්මය තුළ බොහෝ සූත්‍ර ගණනාවකම කියවෙන දහම් න්‍යායක් තියෙනවා, දහම් උපදේශයක් තියෙනවා. විශේෂයෙන් මට මතකයි, රාහුලෝවාද සූත්‍රය. උත්වහන්සේ රාහුල භාමුදුරුවන්ගෙන් විමසනවා,

"රාහුලය, මේ ඇස නිත්‍යය ද?"

රාහුල භාමුදුරුවෝ පිළිතුරු දෙනවා, "ස්වාමීනී, ඇස අනිත්‍ය යි."

"යමක් අනිත්‍යය නම් එය දුකද? සැපද?"

"ස්වාමීනී, දුකයි"

"යමක් අනිත්‍ය නම්, දුක නම් එය ආත්මද?, අනාත්මද?"

"ස්වාමීනී, අනාත්මයි"

මේ විදිහට රූපය, වක්ඛු විඤ්ඤාණය, වක්ඛු සම්චස්සය, වක්ඛු සම්චස්සයෙන් හටගත් වේදනාව, සංඤ්ච, සංඛාරය, මේ පිළිබඳව වෙන වෙනම ස්කන්ධ, ආයතන හයටම බුදුරජාණන් වහන්සේ රාහුල භාමුදුරුවන්ගෙන් විමසනවා, ප්‍රශ්න කරනවා, උත්තර ලැබෙනවා. මෙතනදී රාහුල භාමුදුරුවෝ ආශ්‍රවක්ෂය කොට, අරහංථ ඵලයේ පිහිටනවා. දැන් අද දවසේ අපි මේ පින්වතුන්ගෙන් ඇහුවොත්, ඇස නිත්‍යද?, අනිත්‍ය ද? කියලා, ඔබේ උත්තරය මොකක්ද? අනිත්‍යයි.

සසර පුරා හෙළු කළුළු නිමාකරන දහම් මගක්

"යමක් අනිත්‍ය නම් එය දුකද, සැපද ?" - "දුකයි"

"යමක් අනිත්‍ය නම්, දුක නම් එය ආත්මද ?,
අනාත්මද ?" - "අනාත්මයි"

"රූපය නිත්‍යද ? අනිත්‍යද ?" - "අනිත්‍යයි"

"රූපය අනිත්‍ය නම්, එය දුකද ?, සැපද ?" - "දුකයි"

"යමක් අනිත්‍ය නම්, දුක නම්, එය ආත්මද ?
අනාත්මද ?" - "අනාත්මයි"

"එක්බු විඤ්ඤාණය නිත්‍යද ? අනිත්‍යද ?" - "අනිත්‍යයි"

"යමක් අනිත්‍ය නම්, එය දුකද ? සැපද ?" - "දුකයි"

"එක්බු විඤ්ඤාණය අනිත්‍ය නම්, දුක නම්, එය ආත්මද ?
අනාත්මද ?" - "අනාත්මයි"

"එක්බු සම්ඵස්සය නිත්‍යද ? අනිත්‍යද ?" - "අනිත්‍යයි"

"යමක් අනිත්‍ය නම්, එය දුකද ? සැපද ?" - "දුකයි"

"යමක් අනිත්‍ය නම්, දුක නම්, එය ආත්මද ?,
අනාත්මද ?" - "අනාත්මයි"

"එක්බු සම්ඵස්සයෙන් හටගන්න වේදනාව, සංඥාව,
සංඛාරය නිත්‍යද ? අනිත්‍යද ?" - "අනිත්‍යයි"

"යමක් අනිත්‍ය නම්, එය දුකද ? සැපද ?" - "දුකයි"

"යමක් දුක නම්, එය ආත්මද ? අනාත්මද ?" - "අනාත්මයි"

මම මේ විදිහට ආයතන හයටම ඇහුවොත් ඔබේ උත්තරය මේ හා සමානම වෙනවා. මොකක්ද වෙනස ? මේ උත්තර ටික දිලා රාහුල භාමුදුරුවෝ තම රහත් වුණා. ඔය උත්තර ටික දිලා ඔබ රහත් වෙයිද ? නැහැ. එහෙනම් මොකක්ද වෙනස ? අපි මේ ටික පාඩමෙන් කීවා මිසක් මේ පිටුපස තියෙන මහා ධර්ම ත්‍යාග දැනගෙනද, මේ

උත්තර අපි දිලා තියෙන්නේ ? ඒ වචන පෙළ පිටුපස තියෙනවා පින්වතුනි, මහා පුදුම දර්ශනයක්. අද දවසේ හරි අමාරුයි වචන පාලනය කරගන්න, අධික ශ්‍රද්ධාවක් තියෙනවා.

පින්වතුනි, අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම මේ දේශනාවන් එක්ක මේ ප්‍රශ්න විචාරයන් එක්ක කියවෙන, අර්ථවත් වෙන දහම අපි ඒකාන්තයෙන් කොතනද, කෙබඳුද කියල වටහාගත්තොත්, රාහුල භාමුදුරුවන්ට යමක් පුළුවන් වුණා නම්, අපිටත් ඒ ටික පුළුවන් වෙන්න ඕන. රහත් වෙන්න බැරි වුනත් ඉන් මෙහා පැත්තේ මග එල අධිගමයකට හරි එන්න පුළුවනක්ම තියෙන්න ඕන. එහෙම නම් මොකක්ද මේ බුදුරජාණන් වහන්සේත්, රාහුල භාමුදුරුවෝත් අතර තිබුණ සංවාදය, අපිත්, ඔබත් අතරේ තිබුණ සංවාදයෙන් අතර තිබුණ වෙනස මොකක්ද ? දැන් බුදු භාමුදුරුවෝ අහපු ප්‍රශ්න ටික ම යි මමත් ඔබෙන් ඇහුවේ. රාහුල භාමුදුරුවෝ දුන්න උත්තර ටික ම යි ඔබලාත් ප්‍රකාශ කළේ. එහි ප්‍රතිඵලය, උත්තරය හාත්පසින් වෙනස්. මොකක්ද මේ වෙනස ? කුමක් විය හැකිද ?

අද දවසේ මේ ලැබෙන කාලය තුළ මේ ටික විවරණය කරගන්න අපි මහත්සි ගමු. ඉතින් ඒ සඳහා ඔබට වීරිය, සිහිය, නුවණ ඇතිනම් උපදින උපදින කෙලෙස්, විවිධ අතට දුවන හිත දුවන්නට නොදී, මේ ධර්මයටම හිත යොමුකරගෙන හිටියොත්, අමුතුවෙන් භාවනාවක් ඕනෙ නැහැ, ඒකමයි භාවනාව. ඒකමයි සිහිය, ඒකමයි නුවණ. ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය ම යි වැඩෙන්නෙ. ඒ නිසා ඒ වීරිය, සිහිය, නුවණ හොඳට එකතු කරගෙන, කෙලෙස් උපදින්නට නොදී, බාහිරට හිත දුවන්නට නොදී, මේ ධර්මයටම හිත යොදන්නට ඕන.

පින්වතුනි, බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ඒ විමසීම තුළ පැහැදිලි වෙනවා, "ඇස අනිත්‍යද ?" හරි උත්තරය "ඇස අනිත්‍යයි"

අපි දැන් කල්පනා කළාද, විමසුවාද ඇයි ඇස අනිත්‍යයි කියලා කියන්නේ ? අපි මොන පදනමක ඉඳගෙනද ඇස අනිත්‍යයි කියලා උත්තර දුන්නේ. දැන් රාහුල භාමුදුරුවෝ මොන පදනමක ඉඳලද උත්තර දුන්නේ, අපි මොන පදනමක ඉඳලද උත්තර දුන්නේ ? අපි හිටපු පදනම මොකක්ද ?, දුන්න උත්තරය මොකක්ද ? අපි උත්තර දුන්නේ බොහෝ වෙලාවට ඇසු දේ, කියවූ දේ, ශ්‍රැතය පමණක් භාවිතා කරගෙන. රාහුල භාමුදුරුවෝ ශ්‍රැතය පමණක් නොව, ඇසු දේ පමණක් නොවේ උන්වහන්සේගේ උත්තරය. උන්වහන්සේ ඇසු දේ වඩලා, දැකලා යම් දහමක් දකිමින් ම යි ඒ ප්‍රශ්නයට උත්තර දුන්නේ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ ප්‍රශ්නය ඇහුවේ උපන් දහමක් පිළිබඳවයි. උන්වහන්සේගෙන් "ඇස" පිළිබඳව ප්‍රශ්නයක් නැඟුව නම්, නැඟුවේ ඉපිද, නිරුද්ධ වූන ඇස පිළිබඳව නොවෙයි. අනාගතයේ පහළ වෙන්න තියෙන නූපන් ඇස පිළිබඳවත් නොවෙයි. උන්වහන්සේ ඇහුවේ දැන් උපන්, ඉපදිලා තියෙන ඇස පිළිබඳවයි. මොකක්ද දැන් ඉපදිලා තියෙන ඇස ? බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ අහන්න ඇත්තේ මොන ඇස ගැනද ? ඔබගේ උත්තරය මොන ඇස ගැනද ? ඔබ ඇස අනිත්‍යයි කියලා කීවේ මේ මස් ගවු ව දිහා බලලා. මේ ඇසයි කියලා ඔබ කතාකරන, අපි දකින මාංශ චක්ඛු, සසම්භාර චක්ඛු, මසැස දිහා බලල යි ඔබේ උත්තරය ලැබුණේ.

ඒ උත්තරයත් වැරදි නැහැ හරි. මේ මාංශ චක්ඛුසයත් අනිත්‍ය ම යි, විපරිණාමයකට, වෙනස්වීමකට ලක්වෙනවා. **තිතිමාති භික්ඛවේ සංඛතස්ස සංඛතලක්ඛණාති, තිති උප්පාදෝ පඤ්ඤායති, වයෝ පඤ්ඤායති, ධීතස්ස අඤ්ඤාතත්ථං පඤ්ඤායති.** හේතු ප්‍රත්‍යයන්ගෙන් හටගත් ධර්මයන්ට කියනවා,

සංඛත කියලා. සංඛත ධර්මයන්ගේ ලක්ෂණය මොකක්ද ? ඇතිවීම, නැතිවීම ඒ ධර්මයන් අතර විපරිණාමයකට, වෙනස්වීමකට ලක්වීම. එතකොට මේ ධර්මය මූල, මැද, අග යහපත්. එක් එක් කෙනාගේ නුවණ මට්ටමින් දකින්න පුළුවන් දහමක්.

ඒ නිසා ඔබේ උත්තරය වැරදි නැහැ. ඔබ කතාකළේ මේ ඇස මාංශ චක්ඛුසය දිහා බලලා. මාංශ චක්ඛුසයත් හේතු ප්‍රත්‍යයෙන් හටගත් දෙයක්. කන බොන ආහාරයෙන් පවතින රූපයක්. එතකොට ඒ ඇස නිත්‍ය නැහැ, අනිත්‍යයි. මේ ඇස ලෙඩ වෙනකොට, මේ ඇස දිරනකොට, මේ ඇස නොපෙනී යනකොට, මේ ඇස මැරෙනකොට දුක එනවා නේද ? අනිත්‍ය බව, දුක් බව අපට තේරෙනවා. එහි අපට ලැබුණේ දුකක්. ඒ නිසා ඒ උත්තරය වැරදිම නැහැ. නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ විමසන්නේ, ඒ මාංශ චක්ඛුසය ගැන නොවෙයි. ඒ දැනුම ලෝකයේ අපි හැමෝටම තියෙනවා. ඒ දැනුම ප්‍රමාණවත් වෙන්නේ නැහැ සියළු ආශ්‍රව ධර්මයන් ක්ෂය කොට ලබන නිවන පිණිස.

එහෙත්ම මොකක්ද රාහුල භාමුදුරුවන්ගෙන් අහන්නේ ? දැන් උපන් ඇස ගැන, මොකක්ද දැන් උපන් ඇස ? මොන ඇසද උපදින්නේ ? අපට තියෙන ආයතන හය අපි පරිහරණය කරනවා, කියන දැනුම තියෙනවා. ආයතන හයම පරිහරණය කරන අපි හැම තිස්සේම මේ ආයතන හයම පරිහරණය කරනවද ? නැහැ. හැමතිස්සේම පරිහරණය වෙන්නේ එක ආයතනයයි. ආයතන පහක් මැරිලා. ආයතන පහක් මැරෙනකොට එක ආයතනයයි හැමතිස්සේම ඉපදිලා තියෙන්නේ. එහෙත්ම ඒ කතාව ඇත්තක් නම් සිදුවන්නේ. එහෙත්ම අපි මේ කතාකරන ඇස ඉපදිලාම තියෙනවා. ඒත් මේ මාංශ චක්ඛුසය නොවෙයි, තවත් ඇසක් තියෙනවා ප්‍රසාද චක්ඛුසය කියලා. ප්‍රසාද චක්ඛු කියලා කියන්නේ, චක්ඛු විඤ්ඤාණය පහළවීමට උපකාර වෙන ඇසට. ප්‍රසාද

චක්ෂුසය පහළ වෙන්නේ, මේ මාංශ චක්ෂුසයේ. මේ මස් වලින්, මේ නහරවැල් වලින් හටගත්ත මේ ඇසෙන් තමයි ප්‍රසාද චක්ෂුසය හටගන්නේ. එතකොට ඒ ප්‍රසාද චක්ෂුසය හටගන්නේ හේතු ප්‍රත්‍ය ලැබුණාම. ඒවා නිරුද්ධ වෙනකොට ඇස නිරුද්ධ යි. එහෙනම් අපි දැනගන්න ඕන මොනවද මේ හේතු ප්‍රත්‍ය ? කියලා.

දැන් ඔන්න රාහුල භාමුදුරුවන්ගේ අවධානය යොමුවෙලා තිබුණේ, නුවණ වැඩිලා තිබුණේ. මේ මසැස ඉක්මවා ගිය මේ වෙලාවට, මේ අවස්ථාවට පහළ වෙන ප්‍රසාද චක්ෂුසය, ප්‍රසාද ඇස පිළිබඳව උන්වහන්සේගේ නුවණ, සිහිය ඒ දක්වාම වැඩිලා තිබුණා. දැන් උන්වහන්සේගෙන් අහන්නේ මේ ඇස ගැන. උන්වහන්සේ උත්තර දෙන්නේ, ඒ ඇස පිළිබඳව. දැන් මෙන්න මේ ප්‍රසාද චක්ෂුසය යම් යම් හේතූන් නිසා හටගත්තහම, ඒ ප්‍රසාද චක්ෂුසයට වැඩි ආයුෂක් නැහැ. ඒක බොහෝම ඉක්මනින්, ක්ෂණයක් තුළ, කෙටි කාලයක් තුළ බිඳෙනවා. එතකොට අන්න ඒ ඇසේ හටගැනීම, ඒ ඇසේ බිඳීම පිළිබඳව තමයි රාහුල භාමුදුරුවන් සහ බුදුරජාණන් වහන්සේ අතරේ සිදුවන ධර්ම සංවාදයට මුල වෙන්නේ.

එතකොට පින්වතුනි, මේ ඇස, කණ, නාසය, දිව, ශරීරය, මන කියන ආයතන ටික ගැන කතාකරන කොට ඔය මාංශ චක්ෂුසය හා බැඳුණු, මාංශ ශරීරය හා බැඳුණු ආයතන ටිකට මනස යොමු කරන්න එපා. එතැන නෙවෙයි, අපි මේ කතාකරන්නේ. මේ **චක්ඛුං ප්‍රසාද රූපං, ප්‍රසාද සෝතං, ප්‍රසාද ඝාණං.....** ආදී වශයෙන් කියවෙන වහා ඉපිද නිරුද්ධ වෙන ඇස්, කණ, නාස ආදී ආයතන පිළිබඳවයි අපි දැන් මේ වෙලාවේදී කතාකරන්නේ. ඒ නිසා ඇස කියනකොට මේ මාංශ ඇසට අවධානය යොමුවුනා නම්, ඒක වෙනස් කරගන්න. කණ, නාසය, දිව, ශරීරය, මන යන සෙසු ආයතන ගැන කියන කොට ඒ **සසම්භාර වස්තු** ගැනද සිත

යොමුවුනා නම්, දැන් ඒකෙන් නිදහස් කරලා දැන් මේ අවස්ථාවට පහළවෙන, මේ අවස්ථාවේ උපදින, නිරුද්ධ වෙන, ආයතන ටික පිළිබඳව අවධානය යොමුවෙන්න ඕන.

දැන් හොඳයි, බුදුරජාණන් වහන්සේගේ සංවාදය තුළින් මෙන්න මේ පිළිබඳවයි කියවෙන්නේ. අපි දැන් ඒ පිළිබඳව මෙතනින් පටන් ගන්නවට වඩා ලේසියි, අපි දහම් න්‍යායක් හැටියට, ප්‍රායෝගික වැඩපිළිවෙලක් හැටියට, අපට මෙය ගොඩනගාගන්න පුළුවන් තැනකින් මේක පටන්ගත්තාම. එය වඩාත් පහසුයි.

වේදනාව නිත්‍ය ද, අනිත්‍ය ද ? අනිත්‍යයි. දැන් අපි බලමු, ඇයි වේදනාව අනිත්‍ය වෙන්නේ ? කියලා. වේදනාව අනිත්‍ය වෙන්නේ වෙනස්වන නිසා. ඉතින් වෙනස් වෙනවා කියන එකෙන්, අනිත්‍ය වෙනවා කියන එකෙන් වෙනස මොකක්ද ? වෙනස් වෙනවා කියන එකෙන්, අනිත්‍ය වෙනවා කියන එකෙන් වෙනසක් තියෙනවා අක්ෂරවල. අර්ථයේ වෙනසක් තියෙනවද ? නැහැ. එහෙනම් අනිත්‍ය වෙනවා කියන එකේ අරුත මොකක්ද ? ඇයි කොහොමද අනිත්‍ය වෙන්නේ ?, වෙනස් වෙන්නේ කොහොමද ?, වේදනාව කියන්නේ යම් හේතූන් නිසා හටගත්ත දෙයක්. මොකක්ද හේතුව, වේදනාව හටගත්තා ස්පර්ශය නිසා. එතකොට වේදනාව නිත්‍ය හෝ අනිත්‍ය වුනේ ඒ හැදූ, එයට උපකාර වුන ධර්මයන්ගේ නිත්‍ය, අනිත්‍ය බව නිසා. එතකොට යම් වේදනාවක් ඇත්නම්, එය හටගත්තේ ස්පර්ශය නිසා නම්, එතකොට ස්පර්ශය අනිත්‍ය නම්, වේදනාව නිත්‍ය වෙයිද ? එහෙනම් ස්පර්ශය අනිත්‍ය නම් විතරයි වේදනාවද අනිත්‍ය වෙන්නේ. එහෙනම් දැන් අපි වේදනාව නිත්‍යද අනිත්‍යද කියලා අහන කොටම ඔබ උත්තර දෙන්න ඕන, සැබවින්ම දහමක් දැකල නම්, එක අතකින් වේදනාව කියන්නේ, ස්පර්ශයෙන් හටගත්ත එකක්, ස්පර්ශය කියන්නේ අනිත්‍ය වූ එකක්, ස්පර්ශය

අනිත්‍ය නිසා මේ වේදනාවද අනිත්‍ය යි කියල මේ දහම දැකල නම්, මේ ප්‍රශ්නයට ලැබෙන උත්තරය හරි වැදගත්. පොතින් ගත් දෙය, ඇසු දෙය නොවෙයි උච්චතා කරන්නේ.

දැන් එහෙම නම් වේදනාව හටගන්නේ කුමකින්ද ? ස්පර්ශයෙන්. ස්පර්ශය අනිත්‍ය වෙනකොට වේදනාව අනිත්‍යයි. එතකොට ස්පර්ශය අනිත්‍යයි කියන්නේ මොන හේතු නිසාද ? අපි ස්පර්ශය අනිත්‍යයි කියන්නේ කටපාඩමින් වෙන්න බැහැ. ස්පර්ශය අනිත්‍යයි කියන්න අපට හේතු තියෙන්න ඕන. අපි මෙහෙම හිතමු, වේදනාව **මනෝ සම්ඵස්සයෙන්** හටගන්නවා. මනෝ සම්ඵස්සයෙන් හටගන්න වේදනාව අනිත්‍යයි. **මනෝ ස්පර්ශය** අනිත්‍ය නිසා, මනෝ ස්පර්ශය නිත්‍යද ? අනිත්‍යද ? කියල දැකලයි මනෝ ස්පර්ශයෙන් හටගත්ත වේදනාව නිත්‍යද ? අනිත්‍යද ? කියල අපට කතාකරන්න වෙන්නේ.

දැන් ඔන්න අපි මනෝ ස්පර්ශය අනිත්‍යයි, අනිත්‍ය නිසා වේදනාවද අනිත්‍යයි කියල කිව්ව. දැන් අපි ඇහුවොත් මනෝ ස්පර්ශය නිත්‍යද ?, අනිත්‍යද ? කියල අපේ උත්තරය වෙනවා, අනිත්‍යයි කියලා. ඇයි අනිත්‍යයි කියන්නේ කියලා ඇසුවොත්, අපට පෙන්වන්න පුළුවන්කම තියෙන්න ඕන මනෝ ස්පර්ශය කියන්නේ හේතු ප්‍රත්‍යයෙන් හටගන්නවා, මොකක්ද හේතුව ? ආසන්න කාරණය අපි ගත්තොත්, **මනෝ විඤ්ඤාණය. භිණ්ණං සංගඞ්චස්සේ.** මනෝ විඤ්ඤාණය තමයි ස්පර්ශයට ආසන්න වෙන්නේ. එතකොට මනෝ විඤ්ඤාණය පහළ නොවුනොත්, මනෝ ස්පර්ශය තියෙයිද ? නැහැ. එහෙනම් මනෝ ස්පර්ශය නිත්‍ය නම්, මනෝ විඤ්ඤාණයත් නිත්‍යයි. මනෝ විඤ්ඤාණය නිත්‍ය නම්, මනෝ ස්පර්ශයත් නිත්‍ය වෙන්න ඕන. එහෙත් මනෝ ස්පර්ශය අනිත්‍ය නම්, මනෝ විඤ්ඤාණයත් අනිත්‍යයි. මනෝ ස්පර්ශය

අනිත්‍ය නම්, වේදනාවත් අනිත්‍යයි. අපට කියන්න පුළුවන්කම තියෙන්න ඕන, ඇයි මනෝ විඤ්ඤාණය අනිත්‍ය ? මනෝ විඤ්ඤාණය කියන්නේ **ධම්මායතනයට**. දැනගනිමින් පහළවෙන සිතට. **ධම්මායතනය** කියන්නේ මොකක්ද? **වේදනා, සංඥා, සංඛාර** සිතුවිලි දැනගනිමින් පහළවෙන සිත **මනෝ විඤ්ඤාණය** යි. එතකොට මනෝ විඤ්ඤාණය නිත්‍ය වෙන්නේ **ධම්මායතනය** නිත්‍ය නම්. **ධම්මායතනය** අනිත්‍ය නම්, මනෝ විඤ්ඤාණයද අනිත්‍යයි.

එතකොට **මනෝ ධාතුව (ධම්ම ධාතුව)** නැත්නම්, **ධම්මායතනය** නිත්‍යද ?, අනිත්‍යද ? අනිත්‍යයි. ඇයි අනිත්‍යයි කියල කියන්නේ ? **ධම්මායතනය** හටගත්තේ හේතු නිසා. මොකක්ද හේතුව ? **මනායතනය** නිසා. සිතේ නේද සිතුවිලි පහළවෙන්නේ ? එතකොට සිතුවිලි ඇතිවෙන්නේ සිත අනිත්‍ය නිසා. සිත අනිත්‍ය වෙනකොට සිතුවිලි **ධම්මායතනය** අනිත්‍ය වෙනවා. **ධම්මායතනය** අනිත්‍ය වෙනකොට ඒ සිතුවිලි දැනගත්ත මනෝ විඤ්ඤාණයත් අනිත්‍ය වෙනවා. මනෝ විඤ්ඤාණය අනිත්‍ය වෙනකොට, මනෝ සම්ඵස්සයත් අනිත්‍ය යි. මනෝ සම්ඵස්සය අනිත්‍ය වෙනකොට මනෝ සම්ඵස්සයෙන් හටගත්ත වේදනාවත් අනිත්‍යයි.

එතකොට ඔන්න වේදනාව අනිත්‍යයි කියල කියනකොට මෙන්න මේ දහම මෙතනට එනකොටත් දැකලා තියෙන්න ඕන. මෙහි හරි උත්තරය හම්බවෙන්න නම්, මෙන්න මෙතන නිරුද්ධ වෙන නිසයි, මේ **මනායතනය** නිරුද්ධ වෙනකොට **ධම්මායතනය** නිරුද්ධ වෙනවා. **මනෝ විඤ්ඤාණය** නිරුද්ධ වෙනවා. **මනෝ සම්ඵස්සය** නිරුද්ධ වෙනවා. ඒ හේතු නිසා වේදනාව අනිත්‍යයි.

එතකොට දැන් මනෝ ධාතුව (මනායතනය) ඉබේ හටගත්ත එකක්ද ? ඒකත් අනිත්‍ය වෙන්න ඕන. කොහොමද ඒක අනිත්‍ය වෙන්නේ ? ඔන්න අපි අර ප්‍රශ්න වික අහනකොට උත්තරය හම්බ වෙනවා, උත්තරයක් ලැබුණා දැන්. අපි ඇහුව නම්, මනායතනය අනිත්‍ය වන්නේ කොහොමද කියල ? දැන් අපි ඒකට හේතු ප්‍රත්‍යය කුමක් කියලද කියන්නේ ? දැන් අපට වේදනාවට හේතුව ස්පර්ශය කියල කියන්න පුළුවන් නම්, ස්පර්ශයට හේතුව මනෝ විඤ්ඤාණය කියල කියන්න පුළුවන් නම්, මනෝ විඤ්ඤාණයට හේතුව ධර්ම ධාතුව ලෙස පෙන්වන්න පුළුවන් වුනා. ධර්මධාතුවට හේතුව මනායතනය කියල පෙන්වන්න පුළුවන් වුනා. මනායතනයට (මනෝ ධාතුවට) හේතුව මොකක්ද ? කොහේද මේ හිත, මන හටගන්නේ ?, කොතන ඇසුරු කරගෙනද ?, කොහේද මේ සිතුවිලි පහළවෙන්නේ ?, මේ කය ඇසුරු කරගෙන නේද මේ සිත උපදින්නේ. සිත උපදින තැනක් ගැන විස්තර වෙනවා. මොකක්ද වස්තු රූපය. මනෝ ධාතුව, මනායතනය කොහේද උපදින්නේ, වස්තු රූපය ඇසුරු කරගෙන.

වස්තු රූපය කියන්නේ, කර්මයෙන් හටගත්ත කර්මජ රූපය. කර්මජ රූපය ඇසුරු කරගෙන තමයි මනායතනය, මනෝ ධාතුව හටගන්නේ. එතකොට කර්මයෙන් හටගත්ත රූපය, ඒ කියන්නේ වස්තු රූපය අනිත්‍ය නම්, මනායතනයත් අනිත්‍ය වෙනවා. ඒක අනිත්‍ය නම්, ඊට මෙහා රූප ඔක්කෝම අනිත්‍ය වෙනවා. යම් විදියකින් වස්තු රූපය, කර්මයෙන් හටගත්ත රූපය නිත්‍ය නම්, අනිත් එකකවත් අනිත්‍ය වෙන්න විදිහක් නැහැ. එහෙනම් මේ එකක් උඩ එකක් පිහිටලා තියෙන්නේ. යට එක කැඩෙනකොටයි උඩ ඒව ඔක්කොම කැඩෙන්නේ. එතකොට මේ වස්තු රූපය, කර්මයෙන් හටගත්ත රූපය කොහේද පිහිටලා තියෙන්නේ ? ඒකත් හේතු ප්‍රත්‍ය යි. ඒක කොහේද පිහිටලා

තියෙන්නේ ? ආහාර රූපයේ. ඒ කියන්නේ මේ කෙස්, ලොම්, නිය, දත්, සම්, මස්, නහර, ඇට, ඇට මිදුළු ආදියෙන් හටගත් මාංශ කයක් තියෙනවනේ. මේ මාංශ කය කියන්නේ ආහාරයෙන් යැපෙන, ආහාරයෙන් පවතින දෙයක් නේද ? ආහාර ලැබුනොත් තමයි මේ කය පවතින්නේ. ආහාර නැතිවුනොත් මේ කය හාමත් වෙලා, වේලිලා, දිරලා යනවා. එතකොට නොනැසී පවතින්නේ නැවත නැවත ආහාර ලැබෙන නිසා. එතකොට කය පවතින්නේ ආහාර නිසා. ඒ නිසා ආහාරයෙන් හටගත් රූපවලට කියනවා, ආහාර රූප කියලා. දැන් මේ මුළු කයම ආහාර රූපයක්. මේ කයට කියන්න පුළුවන් තවත් වචනයක් තමයි, "ආහාර රූපය".

දැන් අපි ගත්තොත් ව්‍යාජයෙකුට, කොටියෙකුට, සිංහයෙකුට මේ ආදී මාංශ භක්ෂක සතෙකුට මේ කය එහෙම පිටින්ම ආහාරයක් නේද ? ඒ සතෙකුට ආහාරයක් වෙන්නේ, මේක ආහාරයක් නිසාමනේ, ආහාර නිසාමයි නේද ? එතකොට මේ කය කියල කියන්නේ ආහාර රූපය. ආහාර රූපය මතයි, වස්තු රූපය, කර්මයෙන් හටගත්ත රූපය උපදින්නේ. එතකොට ඒ වස්තු රූපය ඇසුරු කරගෙනයි මනෝ ධාතුව, මනායතනය, (අපි කියමු හිත කියලා.) හටගන්නේ. සිතේ සිතුවිලි හටගන්නවා. ඒ සිතුවිලි දැනගනිමින් තවත් එකක් පහළ වෙන්නේ මනෝ විඤ්ඤාණය. ඒ වික ඇති කල්හි මනෝ සම්ඵස්සය. මනෝ සම්ඵස්සය ඇති කල්හි වේදනා, සංඤා, සංඛාර. එතකොට මේ හැම විදීමක්ම හටගෙන තියෙන්නේ කොහේද ? කන බොන ආහාරයෙන් යැපෙන, ආහාර රූපය, මාංශ කය ඇසුරු කරගෙන යි.

එතකොට ආහාරයක් ලැබෙනකොට මේ කයේ පැවැත්මත්, ආහාර නැතිවෙන්න නැතිවෙන්න කයේ බිඳීමත්, ඔබ්බ තේරෙනවාද? ජේතවාද ? එහෙනම් ආහාරජ රූපයන්ගේ බිඳීමක්

තියෙනවා. අපි ගත්තොත් අපිට තේරෙන විදිහට රූපයක් කියල හරි, රූප කලාපයක් කියල හරි කමක් නැහැ. එහෙම නැත්නම් අපි දන්න විදිහට ගත්තොත් ශෛලයක්, තැත්නම් පරමාණුවක් දැන් මේ ශරීරයම ගත්තට පස්සේ පරමාණු ගොඩක්. එහෙම නැත්නම් ශෛල ගොඩක්. එහෙම නැතිනම් රූප කලාප ගොඩක්. රූප කලාපයක් හරි, ශෛලයක් හරි, පරමාණුවක් හරි පවතින්නේ දැන් ලැබෙන ආහාරයත් එක්ක. දැන් ලැබෙන ආහාරයෙන් රූපය හටගන්නවා, හටගත්ත රූපයට මොකද වෙන්නේ ? බිඳෙනවා. ඒ රූපය බිඳෙනකොට නැවත රූපය හටගන්න නම්, නැවත ආහාර ලැබෙන්න ඕන.

එතකොට එහෙනම් කය කියන්නේ මොකක්ද ?, ආහාර රූපය කියන්නේ මොකක්ද ?, වහා බිඳෙන, නිරුද්ධ වෙන ධර්මතාවයක්. එතකොට ආහාරජ රූපය බිඳෙන කොට, අනිත්‍ය වෙනකොට, ඒ මත පිහිටපු කර්මයෙන් හටගත්ත වස්තු රූපයට නිත්‍යව පවතින්න පුළුවන්ද ? බැහැ. යමක් මත යමක් පිහිටියා නම්, ඒ පිහිටි වස්තුව නැතිවෙන කොට ඒ මත පිහිටපු දේ වැටෙනවා ම යි. නිත්‍යව පිහිටන්න විදිහක් නැහැ. එහෙනම් ආහාර රූපය අනිත්‍ය වෙනකොට, වස්තු රූපයට කර්මයෙන් හටගත් සිත උපද්දවන්නට හේතුවෙන යම් රූපයක් වේ නම්, ඒකටයි කියන්නේ මේ වස්තු රූපය කියලා. ඒ වචනය ගැඹුරු කොටගන්න එපා. සිතක් උපදින්න යම් රූපයක් හේතු වෙනවා නම්, ඒ තැන්වලටයි අපි මේ වස්තු රූපය කියල කියන්නේ.

දැන් වක්ඛු විඤ්ඤාණය උපදින්න හේතුවෙන රූපයක් තියෙනවා. ඒකට කියනවා, වක්ඛායතනය. නැතිනම් වක්ඛු ප්‍රසාද, සෝත ප්‍රසාද, ඝාණ ප්‍රසාද, පිච්චා ප්‍රසාද කියල මේ වක්ඛු, සෝත, ඝාණ, පිච්චා ආදී විඤ්ඤාණ උපදින්න, පිහිටන්න උපකාර වන

රූපයක් තියෙනවා. ඒ වගේ මනෝ ධාතුව, හිත උපදින්නත් හේතුවන රූපයට යි අපි කියන්නේ "වස්තු රූපය" කියලා. ඒක ගැඹුරු කොට ගන්න එපා.

- එතකොට ඔන්න ආහාර රූපය මතයි වස්තු රූපය.
- ආහාර රූපය බිඳෙනකොට, වස්තු රූපය බිඳෙනවා ම යි.
- වස්තු රූපය නිරෝධ වෙනකොට මනෝ ධාතුවට පවතින්න විදිහක් නැහැ. ඒකත් අනිත්‍ය යි.
- මනෝ ධාතුව අනිත්‍ය වෙනකොට, ධම්ම ධාතුවට (ධම්මායතනයට) නිරුද්ධ නොවී පවතින්න පුළුවන්ද ? ඒකත් අනිත්‍ය යි.
- ධම්ම ධාතුව අනිත්‍ය වෙනකොට, නිරුද්ධ වෙනකොට මනෝ විඤ්ඤාණයද අනිත්‍ය යි.
- මනෝ විඤ්ඤාණය අනිත්‍ය වෙනකොට, මනෝ සම්ඵස්සයද අනිත්‍ය යි.
- මනෝ සම්ඵස්සය අනිත්‍ය වෙනකොට මනෝ සම්ඵස්සයෙන් හටගත්ත චේදනා, සංඥා, සංඛාරයෝද අනිත්‍යයි.

එතකොට දැන් මේ අනිත්‍ය යි කියන වචනය තුළ මේ එක තැනකින් මේ උත්තරය දෙනකොට මෙන්න මේ මුළු දහම ම දැන, දැක උත්තර දෙන්න ඕන. එතකොට හොඳයි, ඔබ හිතන්න, මේ අනිත්‍යතාවය ආහාර රූපයේ ඉඳල, වේදනා, සංඥා, සංඛාර, වෙනකල්ම දැන් අනිත්‍ය යි කියල දන්නවනේ. මෙය දැනගත්තත්, මේක දැකගත්තත් එය නිවන ද ? එහෙම දැකගත්තොත් මේ මුල

ඉඳලම අනිත්‍ය බව දැනගත්තොත්, ඒ දැනගත්ත, දැකගත්ත බව, නිවනද ? නැහැ.

**සබ්බේ සංඛාරා අනිච්චාති - යථ පඤ්ඤාය පස්සති
අථ නිබ්බිත්ථති දුක්ඛේ - ඒස මග්ගෝ විසුද්ධියා**

විසුද්ධියට, නිවනට මග වෙනවා ඒක. මේ ටික දැක්කත් නිවන නොවෙයි, නිවනට මග වෙනවා. එහෙනම් ඔන්න මේ ටික දකිනකොට අපට ප්‍රකට වෙන්න ඕන තවත් ධර්මතාවයක් තියෙනවා. ඒ ධර්මතාවය ප්‍රකටවෙන විදියට යි අපි මේ අනිත්‍ය බලන්න ඕන. එහෙම නැතුව නිකං අනිත්‍ය බැලුවට, මෙපමණකින් අනිත්‍ය දැක්කට "නිවන" වෙන්නෙ නම් නැහැ. එහෙම නම් දැන් ඔබට ප්‍රශ්නයක් නැහැ, කන බොන ආහාරයෙන් මේ කය පවතින්නෙ, ආහාර නැතිවෙන කොට, ආහාර හිග වෙනකොට මේ කය දිරාපත් වෙනවා, උපන් රූප කලාප නිරුද්ධ වෙනවා. නැවත මේ කය පවත්වන්න ඕන නම්, නැවත රූප කලාප උපද්දන්න ඕන. උපද්දවන්න නම්, නැවත නැවත ආහාර සපයන්න ඕන. එතකොට දැන් සපයා දුන්න ආහාරයෙන්, යම් රූපයක් හටගත්ත නම්, ඒ රූපය නිරුද්ධ වෙනවා. එතකොට දැන් හටගත්ත රූපය ඇසුරු කරගෙන, වස්තු රූපය හටගත්ත නම්, ඒ ආහාර රූපය බිඳෙන කොට, වස්තු රූපයද බිඳෙනවා. වස්තු රූපය බිඳෙන කොට, ඒ මත පිහිටි මනෝ ධාතුව, ධර්ම ධාතුව, මනෝ විඤ්ඤාණ ධාතුව, මනෝ සම්චස්සය, මනෝ සම්චස්සයෙන් හටගත්ත වේදනාව, සංඥා, සංඛාර ආදී සියලු දේද අනිත්‍ය යි.

එහෙනම් දැන් බුදු හාමුදුරුවන්ගේ ප්‍රශ්නය මොකක්ද ? "රාහුලය, වේදනාව නිත්‍යද ? අනිත්‍ය ද ?" රාහුල හාමුදුරුවන්ගේ උත්තරය මොකක්ද ? "අනිත්‍යයි". යමක් අනිත්‍ය නම්, දුකද ? රාහුල

හාමුදුරුවන්ගේ උත්තරය "දුකයි". එහෙනම් රාහුල හාමුදුරුවෝ මේ දුකයි කියන්නේ මොකක් දැකලද ?, මේ ඇතිවෙන දේ නැතිවෙනවා දැකලද ?, මේ උපන් දේ නිරුද්ධ වෙනවා දැකලද ? මේ දුකයි කියලා කියන්නෙ, ඇතිවෙව්ව දේ නැතිවෙලා ගියා. එහෙම නම් ඉවරනෙ. එහෙනම් අපි දැන් මේ අනිත්‍යයි කියන වචනය තුළ ගැඹුරු වූ, සැගවුණු අර්ථයක් තිබුණා වගේම මේ යමක් අනිත්‍ය නම් දුක යි කියල කියන කොටත්, ඒකෙ තියෙන්න ඕන ඊටත් වඩා වැඩි ගැඹුරක්. මොකක්ද ඒ තුළ තියෙන වචනයේ අර්ථය ? කුමක් විය හැකිද ? මා මුලින්ම මතක් කළා බුදු හාමුදුරුවෝ ප්‍රශ්න කරන්නේ, අතීතයට ගිය ඉපිද නිරුද්ධ වූන ඇස පිළිබඳව නොවෙයි. නූපත් ඇස පිළිබඳව නොවෙයි. "උපත් ඇස" පිළිබඳව ම යි ප්‍රශ්න කරන්නෙ. "දැන් උපත් ඇස" පිළිබඳවමයි.

වාසනාවන්ත පින්වතුනි, අපි, අනිත්‍ය නම් කුමක්ද, දුක නම් කුමක්ද කියන කාරණය විමසමින්, සොයමිනු යි කාලය ගතකළේ. අනිත්‍ය කියන වචනය තුළ මතක ඇති යම් කතාවක් කළා. වඩ වඩාත් අර්ථවත් වෙන්නේ, ප්‍රයෝජනවත් වෙන්නේ, පැහැදිලි වන්නේ, මේ "දුක" කියන්නේ මොකක්ද කියන එක තේරුම් ගන්න කොට යි. එතන තේරුම් ගියාට පස්සේ, මේ අනිත්‍ය කියන වචනයේ කොච්චර අරුතක් තියෙනවද කියල ඔබට වැටහේවි. ඒ නිසා නැවත වතාවක් සිහි නුවණ හොඳට යොදාගෙන, සිහි නුවණින් යුතුවම දෙසවන් මේ දෙසට යොමු කරන්න.

යමක් අනිත්‍ය නම්, දුකයි. කෙබඳු වූ දුකක් පිළිබඳවද මේ කතා කරන්නේ ? එතනදීත් අපි මතක තියාගන්න ඕන, ඇස නිත්‍යද ?, අනිත්‍යද ? ඇස අනිත්‍ය යි. ඇස අනිත්‍ය නම්, එය දුකද ? සැපද ? දුකයි. බුදුරජාණන් වහන්සේ දුකද කියල විමසන්නෙ, කුමන ඇස ගැනද මේ අහන්නේ. ඒ කියන දෙය අමතක කරන්න

එසා. නිරුද්ධ වූ හෝ නූපත් ඇස පිළිබඳව නොවේ. දැන් මේ "උපත් ඇස" පිළිබඳව යි අහන්නෙ. දැන් ඇස උපන්නා. දැන් ඇස උපන්නා කියනකොට මතක තියාගන්න, දැන් ආහාරයෙන් ප්‍රත්‍ය ලැබිලා, ඒ මත ප්‍රසාදය පිහිටලා, දැන් ඇස ඉපදිලා, ප්‍රසාද වක්ෂ්‍යය ඉපදිලා. ඒ මත ප්‍රසාදය පිහිටලා. දැන් ඇස ඉපදිලා, ප්‍රසාද වක්ෂ්‍යය ඉපදිලා, (ප්‍රසාද ඇස ඉපදිලා) ප්‍රසාද වක්ෂ්‍යය (වක්ඛායතනය) ලැබුණේ ඊට පෙර එතැනින් තියෙන හේතු ප්‍රත්‍යය ලද නිසා. "වක්ඛු ප්‍රසාදය" ලද නිසා. වක්ඛු ප්‍රසාදය පිහිටන්න බිමක් ඕන. අහසේ පිහිටන්න පුළුවන්ද ? ඒ වක්ඛු ප්‍රසාදය පිහිටන බිම තමයි මේ "කය". මෙයට අපි කියනවා, මාංශ වක්ඛුසය කියල. මේ මත තමා ප්‍රසාද වක්ෂ්‍යය හටගන්නේ. එතකොට ඒ කතා කරන්නෙන්, කියවෙන්නෙන්, මේ මාංශ වක්ඛුසය ගැන. ආහාරයෙන් යැපෙන, පෝෂණය වන මේ කය පිළිබඳව ම යි. එතකොට කයට ලැබෙන ආහාර නොලැබෙන අවස්ථාව අනුව කය වෙනස්වන බව, විපරිණාමයට පත්වන බව පෙනවා, අත්දැකීමක් තියෙනවා.

එහෙනම් යම් ඇසක් උපන්නා නම්, ප්‍රසාද වක්ෂ්‍යය උපන්නා නම්, දැන් අපි ඇස අනිත්‍ය යි කියන කොට අපි දැනගන්නවා මේ ප්‍රසාද වක්ෂ්‍යය පිහිටියේ කොහේද? ආහාරජ රූපයේ කියලා. ආහාරජ රූපය අනිත්‍ය යි, වෙනස් වෙනවා. අහාරජ රූපය නිත්‍ය නම්, අපට හැමදාම කන්න බොන්න ඕන වෙන්නෙ නැහැ. ටික වෙලාවක් යනකොට නැවත නැවත මේ ආහාර ඕන වෙන්නේ ඇයි ? මේ ආහාරජ රූපය අනිත්‍ය නිසා ම යි. එහෙනම් ප්‍රසාද වක්ෂ්‍යය පිහිටපු රූපය වහා බිඳෙන පුළුබ්. අනිත්‍ය වෙයි. එහෙනම් මේ ඇස නිත්‍ය ද ? අනිත්‍ය ද ? කියන කොට උත්තරය වන්නේ මොකක්ද ? ඇස පිහිටලා තියෙන්නෙ මේ බිඳෙන, නැතිවෙන, වෙනස්වෙන දෙයක බව. ඒකාන්තයෙන්ම ඇසට පැවැත්මක් නැහැ, ඒ නිසා අනිත්‍යයි. යමක් අනිත්‍ය නම්

දුකද ? දුකයි. ඒ පිළිතුර රාහුල හාමුදුරුවන්ගෙන් ලැබෙන්නෙ ඇයි?, කුමක් දිහා බලලද මේ උත්තරය දෙන්නේ ? යමක් හටගත්ත නම්, හටගත් දේ දුක ම යි. මොකක්ද මේ කියන්නේ ?

යෝ හික්ඛවේ වක්ඛුං උප්පාථෝ ධීගි අහිතිඛිඛත්ති පාතු භාවෝ
මහණෙනි, යම් ඇසක ඉපදීමක්, ධීනියක්, පැවැත්මක්, පහළවීමක් ඇත්නම්,

දුක්ඛස්සේසෝ උප්පාථෝ
මේ දුකේ උපත යි, දුකේ පැවැත්ම යි.

රෝකානං ධීගි
රෝගයේ පැවැත්ම යි

ජරා මරණස්ස පාතුභාවෝ
ජරා මරණයන්ගේ පහළ වීම යි.

එතකොට ඇස උපන්නා කියන්නේ මොකක්ද ? දුකයි උපන්නේ. ජරා මරණයන්ගේ උපතයි පහළවුනේ. දැන් රාහුල හාමුදුරුවෝ මෙහි අර්ථය දන්නවා. දැකල යි මේ කියන්නේ. ඇස උපන්නා කියන්නෙ, දැන් ජරා මරණය පහළ වුණා, දුක උපන්නා. එතකොට ඇස ඉපදීම දුකේ ඉපදීමයි, ජරා මරණයන්ගේ පහළවීමයි. එහෙනම් රාහුල හාමුදුරුවෝ දැනගෙන ඉඳල තියෙනවා, "ඇස උපත්තා" කියන්නේ, "දුක උපත්තා" කියලා. දුක උපන්නා කියලා උන්වහන්සේ මේකට අර්ථවත් කරන්නේ ඇයි ? උන්වහන්සේ එය අවබෝධ කරගෙන හිටිය නිසා. අපි ඇස දුක යි කියල කිව්වෙ මේ අවබෝධය ඇතුළුවද, නැහැ. එහෙනම් අපේ දැනුමෙන්, රාහුල හාමුදුරුවන්ගේ දැනුමෙන් ලොකු වෙනසක් තියෙනවා. එහෙනම් ඇසේ ඉපදීම කොහොමද දුකක් වෙන්නේ ? ඇස අනිත්‍ය නම්, ඇයි ඇස දුකක් කියලා රාහුල හාමුදුරුවෝ

උත්තර දුන්නේ. මෙන්ම මේකේ අර්ථය විසඳ ගත්තොත් අපට ලොකු ප්‍රයෝජනයක් වේවි මේ සසර දුක් ගෙවාගෙන යන ගමනට.

ඇස අනිත්‍ය නම්, එය දුකයි. **ගද තිව්වං තං දුක්ඛං** "යමක් අනිත්‍ය නම්, එය දුක යි. එතකොට ධර්මය තුළ දුක්ඛ සත්‍ය හැටියට කියවෙනවා **ජාතිපි දුක්ඛා ඉපදීම** දුකයි. මොකක්ද මේ ඉපදීම. අපි මෙව්වර කාලයක් **"ඉපදීම"** කියන වචනය නිරවුල් කරගැනීමට උත්සහවත් කළේ මතු හවයේ ලබන ප්‍රතිසන්ධියක් කියන අර්ථයත් එක්ක. නැවත හවයක ලබන ප්‍රතිසන්ධිය තමා අපි උත්පත්තිය හැටියට කල්පනා කළේ. ඉතින් ඇත්තටම බුදුරජාණන් වහන්සේගේ මේ උතුම් සද්ධර්මය තුළ **"ජාති"** කියන වචනය, **"ඉපදීම"** කියන වචනය මැරිලා මත්තේ ලබන ප්‍රතිසන්ධියක් පිළිබඳව විතරක් නොවෙයි, කියවෙන්නේ. මරණයෙන් මතු ලබන ප්‍රතිසන්ධිය ගැන නොවේ කියවෙන්නේ. **"ජාතිය"** කියන වචනයෙන් අර්ථවත් කරන්නේ, මරණයෙන් මතු ලබන ප්‍රතිසන්ධියම නම්, ලෝකයේ පහළ වුණු සියළු ආගම් අතරේ බුදු දහමත් තවත් ආගමක් විතරයි.

බුදු දහමයි, අනෙක් සියලු ආගම් අතරෙයි වෙනස මොකක්ද ? හැම ආගමකම නිවන, විමුක්තිය තියෙන්නේ මරණයෙන් එහා පැත්තේ. බුදු දහමේ නිවන, විමුක්තිය තියෙන්නේ කොහේද ? මරණින් මෙහා පැත්තේ. නිවන කියන්නේ මොකක්ද ? ජාතියක් නැති, ව්‍යාධියක් නැති, ජරාවක් නැති, මරණයක් නැති තැන **"තිව්ව."** එහෙනම් දැන් අපි **ජාති, ජරා, ව්‍යාධි, මරණ, සෝක පරිදේව, දුක් දොම්භස්** නැති තැනක් මේ ජීවිතයේ අපිට අත් විඳින්න පුළුවන් වෙන්න ඕන **තිව්ව** නමින්. දැන් **"ජාතිය"** කියන එක මරණින් මත්තේ ලබන එකක් වුනොත්, මේ ජීවිතයේ ජාතියෙන් තොර නිවනක් ලබන්න පුළුවන්ද ? බැහැ. එහෙනම් අපි

තේරුම් ගන්න ඕන ඉපදීම, ජාතිය කියන එක මතු හවයක ප්‍රතිසන්ධිය විතරක් නොවෙයි. ජාති කියන වචනයට අන්තර්ගතයි, මේ ආයතනයන්ගේ පහළ වීම, ස්කන්ධයන්ගේ පහළවීම. එතකොට එහෙනම් ඉපදීම මෙතන තියෙනවා. ඉපදීම දුකද? සැපද? දුකයි. එහෙනම් දැන් ඇස නිත්‍යද, අනිත්‍යද කියල අහනකොට ඇස අනිත්‍ය යි කියලා කියනවා. අනිත්‍ය වූ ඇස උපදින එක සැපද ? නැහැ. එහෙනම් යම් ඉපදීමක් ඇත්නම්, එය දුකයි. **ජාතිපි දුක්ඛා**

ඇයි ඉපදීම දුක ? එතන රෝගයන්ගේ පැවත්ම එනවා, ජරාව එනවා, මරණය එනවා. ජාති, ජරා, ව්‍යාධි, මරණ එනවා නම්, ඉපදීම සැපක්ද? නැහැ. එහෙනම් ඉපදීම දුකක් වන්නේ ඇයි ? උපන් ඇස රවටන්න බැහැ. උපන් ඇස දිරනවා, ලෙඩ වෙනවා, මැරෙනවා. එහෙනම් උපන් ඇස අනිත්‍ය වෙනකොට දිරන, ලෙඩවෙන, මැරෙන බව නම් එන්නේ, එහෙනම් මේ උපත සැප යි කියන්න පුළුවන්ද ? බැහැ. එහෙනම් රාහුල භාමුදුරුවෝ යමක් අනිත්‍ය නම්, දුක යි කියන්නේ ඇයි ? මේක නිත්‍ය යි කියල ගත්තොත් ඒක නිත්‍යම නම් හොඳයි. ජරා මරණ එන්න විඳිනක් නැහැ. නමුත් උපන් ඇස අනිත්‍ය නම්, එය හේතු ප්‍රත්‍යයෙන් හටගත්ත එකක් නම්, ඒ හේතු බිඳෙන විට **චක්ඛායතනය**, ඇස නිරුද්ධ වෙනවා නම්, ඒ නිරුද්ධ වීම තුළ ඊළඟට ලබන අත්දැකීම දුක නම්, ජරා මරණය නම්, මේ උපතට අනිත්‍ය වූ ඇසට දුක යි කියනවා හැර වෙන මොනවා කියන්නද ?

එහෙනම් මේ ඇස අනිත්‍ය නම්, දුක නම්, උපන් ඇස හේතු ප්‍රත්‍යයෙන් හටගෙන ඒ හේතු නිරුද්ධ වෙනකොට, ආහාර රූපය නිරුද්ධ වෙනකොට ඒ මත පිහිටි ඇස බිඳෙනවා නම්, ඒවා බිඳෙනකොට එන්නේ ජරා මරණය නම්, ජරා මරණ දුක නම්, එහෙනම් උපන්නේ මොකක්ද ? දුක. දැන් පවතින්නේ දුක. **(ජාති,**

ජරා, ව්‍යාධි, මරණ) පවතින්නේ මොකක්ද දුක. මරණය දුකද ? සැපද ? දුකයි.

එහෙනම් දුකම ඉපිද, දුකම පවතින, දුකම නිරුද්ධ වන බවකු යි කියෙන්නේ. ඒ දුකට කවුරුහරි "මම" කියයිද ?, "මගේ" කියයිද ?, "මගේ ආත්මය" කියයිද ? එහෙනම් ඒකට කියන්න ඕන, **තේතං මම තේතෝ හමස්මිං න මේසෝ අත්තාති** - මම නොවෙයි, මගේ නොවෙයි, මගේ ආත්මය නොවෙයි කියලා. ඒ දෙය සැබෑ ලෙසම කියන්න නම්, ඔහු දකින්න ඕන **"දුක ම යි"**. උපදින්නෙන් දුකමයි. දුකමයි පවතින්නේ. දුකමයි නිරුද්ධ වෙන්නේ. එකකොට ඇස උපන්නා කියන්නේ, දුක උපන්නා. ඇස පවතිනව කියන්නේ, ජරාව හටගත්තා. ඇස දිරනවා කියන්නේ මරණය. එකකොට එහෙම නම් උපන්නෙන් දුක ම යි, පවතින්නෙන් දුක ම යි, නිරුද්ධ වෙන්නෙන් දුක ම යි කියලා වජිරා මෙහෙණින් වහන්සේ මේ ප්‍රකාශනය කළේ මේ දහම දැකල ම යි. දුකම ඉපිද, දුකම පවතින, දුකම නිරුද්ධ වන බවක් ම යි හම්බ වෙන්නේ. එහෙනම් යම් දවසක මේ දුක, දුක හැටියට දැක්කොත්, එයට මම, මගේ, මගේ ආත්මය කියන්න වෙන්නේ නැහැ අපිට.

නමුත් දැන් අපි දුක, දුක හැටියට නොදන්නා නිසා දුකම තමයි මම, මගේ, මගේ ආත්මය කියලා අරගෙන කියෙන්නේ. යම් දවසක මෙන්න මේ ඇත්ත මේ ආකාරයෙන් අපට දැකගන්න පුළුවන් වුනොත්, අපේ නිව්මට, මිදීමට මග එතන කියෙනවා. අපට ඒ තුළ ගොඩාක් කියෙනවා දැනගන්න, කතා කරගන්න. ඇස නිත්‍යද ? අනිත්‍යද ? ඇස අනිත්‍යයි. ඇස අනිත්‍ය වන්නේ ඇස හටගත්ත හේතුව බිඳෙනකොට, නිරුද්ධ වෙනකොට ඇස නිරුද්ධ වෙනවා. ඇස නිරුද්ධ වෙනකොට මොකක්ද දුක ? තවදුරටත් විමසා බලමු.

ඇස නිරුද්ධ වෙනකොට මොකක්ද දුක ? මේ මුළු ලෝකයටම ඇස කියන්නේ, අප්‍රිය, අමනාප දෙයක්ද ? නැහැ. නමුත් ඇස දුකට අයිති යි. ඇස මුළු ලෝකයටම ප්‍රිය වූ, මධුර වූ තැනක්. **චක්ඛුං ලෝකේ පිය රූපං සාත රූපං චත්ථේසා තණ්හා - උප්පජ්ජ මානා උප්පජ්ජති චත්ථි තිව්සමානා තිව්සති** - ඇස කියන්නේ ප්‍රිය වූ, මධුර වූ ස්වභාවයෙන් යුක්ත තැනක්. ලෝකය සලකන්නේ ඇසේ උපත ප්‍රිය වූ, මධුර වූ, සුභ වූ, සැප වූ, උපතක් හැටියට. නමුත් ඒ උපදින ඇස දුකේ උපත නම්, ඒ උපදින ඇස අනුත් නිසා පවතිනවා නම්, අනුත් නැසෙන කොට ඒ ඇසට පවතින්න බැරිනම්, ලෝකය මේ ඇස ප්‍රිය යි, මධුර යි, සුභ යි කියල ගත්ත එකේ වැරද්දක් කියෙනවා. මධුර වූ, ප්‍රිය වූ, සුභ වූ, විදියට අරගෙන කියෙන්නේ මොකක්ද ? දුකම නේද ? මොකක්ද අපට හම්බ වුනේ ? දුකම ඉපිද, දුකම පවතින, දුකම නිරුද්ධ වෙන ධර්මතාවයක්.

එහෙනම් මේ තුළ දකින්නේ, මෙවැනි ධර්මතාවයක් නම්, දුකම ඉපිද, දුකම පවතින, දුකම නිරුද්ධ වෙන ධර්මතාවයක් නම්, ඇසේ උපත කියන්නේ දුකේ උපත නම්, ඇසේ පැවැත්ම කියන්නේ දුකේම පැවැත්ම නම්, ඇසේ නිරෝධය කියන්නේ, දුකේම නිරෝධය නම්, එහෙනම් කෙනෙක් මේ ඇස ප්‍රිය වූ, මධුර වූ, සුභ වූ දෙයක් වශයෙන් ගත්තේ නම් ඔහු අරගෙන කියෙන්නේ මොකක්ද ? දුකම නේද මම, මගේ, මගේ ආත්මය වශයෙන් ගත්තේ?

එකකොට යම් කෙනෙක් රූප, වේදනා, සංඥා, සංඛාර, වික්ඛංඝා උපාදානස්සන්ධියෝ මම, මගේ, මගේ ආත්මය කියල ගත්ත නම්, අරගෙන කියෙන්නේ මොකක්ද ?, ආත්ම කරගෙන කියෙන්නේ මොකක්ද ? දුක. අනාත්ම වූ දෙයක් තමා ආත්ම කරගෙන කියෙන්නේ, මම, මගේ කියලා. නොගත යුතු දෙයක්

“ආත්ම” වෙලා තියෙන්නෙ, “මම” වෙලා තියෙන්නේ. ඇයි අනාත්ම කියන්නෙ, දුකම ඉපිද, දුකම පැවත, දුකම නිරුද්ධ වන දෙය යි එහි ඇත්තේ. ඇයි මේක දුකක් වෙන්නේ ? ඇස ඉපදිලා මැරෙන්නේ නැත්නම් හොඳයි, එහෙනම් සැපයි කියන්න පුළුවන්. නමුත් ඇස දුකට පත්වන්නේ ඇයි ? ඇසේ ඇතිවීම, ජාති දුක. ඇස ඉපිද නිරුද්ධ වන බව ජරා මරණය. අපි හැම තිස්සේම ජරා මරණයට වැටෙන්නේ ඇයි ? උපන් ඇස බිඳෙන, වෙනස් වන නිසා. උපන් ඇස බිඳෙන කොට තේද (වෙනස් වෙනකොට) ප්‍රියන්ගෙන් වෙන්වීමේ දුක ආවේ ? සෝක පරිදේව, දුක්, දොම්නස් ආවේ ? දැන් එහෙම නම්, ජරා මරණය අපට ලැබුණේ, ඇසේ උපත නිසා. දුක්ඛස්සේසෝ උප්පාදො යෝ සෝතානං යෝඝානං, යෝපිච්ඡා, යෝකායෝ, යෝමනං උප්පද්දොති ධීති. අඛිතිච්ඡත්ති පාතුහාවෝ දුක්ඛස්සේසෝ උප්පාදො රෝගානං ධීති. ජරා මරණස්ස පාතුහාවෝ.

යම් වෙලාවක යෝවකෝ භික්ඛවේ චක්ඛුං තිරෝධෝ උපසමෝ අත්ථංගමෝ දුක්ඛස්සේසෝ තිරෝධෝ රෝගානං උපසමෝ ජරා මරණස්ස අත්තංගමෝ. දුක නිරුද්ධ කළා, රෝගයන්ගේ උපසමය, ජරා මරණයන්ගේ පහළ නොවීම වෙනවා ඇස නූපන්නොත්. ඇස නිරුද්ධ වුනොත්. එහෙනම් ඇස උපදිනවා කියන්නේ දුක උපදිනවා. ඇස නූපදිනවා කියන්නේ දුක නූපදිනවා. මෙතනදී අපිට වචනයක් තියෙනවා තේරුම් ගන්න. උපන් ඇසේ නිරෝධය නොවේ, දුකේ නිරෝධය වන්නේ. යමක් උපන්නොත්, සංඛත ධර්මයන්ගේ ස්වභාවය මොකක්ද ? දිරනවා, ලෙඩ වෙනවා, මැරෙනවා. ඒක වලක්වන්න කාටවත් බැහැ. එහෙනම් අසංඛතය කියන්නේ, නිව්භ කියන්නේ, මොකක්ද? ඇස නූපදින බවක්, කණ, නාසය, දිව, ශරීරය, මන නූපදින බවක්. මෙන්න මේ සලායතනය නිරුද්ධ කරන්න පුළුවන් නම් නැවත නූපදින ලෙස, එහෙනම් මේ

පීචිකයේ දී ම අපට පුළුවන් ජාතියක් නැති නිව්භ ලබන්න. ඒ ආයතන යම් තැනක නූපන්නොත්, දිරීමක්, ලෙඩවීමක්, මරණයක් ලැබෙනවද ? නැහැ. යම් තැනක ජාති, ජරා, ව්‍යාධි, මරණ, නැති තැනක් හම්බ වෙනවා. එහෙනම් කියන්න මේ දෙයින් නිදහස් වී ඉන්න පුළුවන් තැනක් තියෙනවද ? එහෙනම් එතන කොතනද ? යධි තිච්චං තං දුක්ඛං යමක් අනිත්‍ය යි, අනිත්‍ය නම් දුක යි, දුක නම්, මම, මගේ, මගේ ආත්මය කියලා ගන්න බැහැ. සම්මා පඤ්ඤාය දුට්ඨඛිධං මනා වූ නුවණින් මෙය දකින්න කියනවා.

එහෙනම් දැන් අපට ධර්මතාවය තේරෙනවා. දැන් ඕන මනා නුවණින් මේක දකින්න. මෙන්න මේ ධර්මතාවය පිළිබඳව අපි බොහෝ දේ නැවත නැවත කතාබහ කරලා, නැවත නැවත තර්ක විතර්ක, සාකච්ඡා කරලා විසඳාගත යුතු තැනක් වෙනවා මෙන්න මෙතන. දැන් අපි නැවත වතාවක් මේ ගැන කතා කළොත් මොකක්ද වේදනාව, සංඤ්ච, සංඛාරය. චක්ඛු, සෝත, ඝාණ, පිච්ඡා, කාය විඤ්ඤාණ උපදින කොට, කය උපදින කොට, එකින් එකට රාහුල භාමුදුරුවන්ගෙන් බුදුරජාණන් වහන්සේ අහනවා, මෙය නිත්‍යද ? අනිත්‍ය ද ?, දුකද ? සැපද ? කියලා. දැන් අපට මෙන්න මේ හා සමාන උත්තර මේ හැම තැනකින්ම දෙන්න පුළුවන් වෙන්න ඕන. ඒ කියන්නෙ ජාතිය, උපත මේ හැම තැනකින්ම දකින්න පුළුවන් වෙන්න ඕන.

දැන් අපි ගනිමු, මනෝ සම්චස්සයෙන් හටගත් වේදනාව, සංඤ්ච, සංඛාරය නිසා හටගත්තේ මොකක්ද ? ඒවත් දුකේ ඉපදීම. වේදනාව නිත්‍යද ? අනිත්‍යද ? අනිත්‍යයි. එහෙනම් උපන් වේදනාව අනිත්‍ය වෙනකොට මොකක්ද ලැබෙන්නේ ? දුක. හොඳට කල්පනා කරල කියන්න සැප ලැබෙන්නෙම නැද්ද ?, දුක් වේදනාව නැතිව සැප වේදනාවක් ලැබුනොත්, එය අනිත්‍ය වෙනකොට

සැපයී නේද ? බඩේ කැක්කුමක් ඇතිවෙලා එය නැතිවුනොත් සැපයී නේද ? එතකොට එහෙමනම් යයි තීර්ථං තං දුක්ඛං කියන දෙයෙහි පොඩි වැරද්දක් තියෙනවා නේද ? වැරද්දක් නැහැ. එහෙනම් ඒ වුනාට අනිත්‍ය වෙනකොට සැපයකුත් තියෙනවා. එහෙනම් මොකක්ද මෙතන තියෙන අඩුපාඩුව ? යයි තීර්ථං තං දුක්ඛං ම යි. යමක් අනිත්‍ය නම්, එය දුක්ඛමයි. එහෙනම් දැන් අපට දැනෙනවා, ජේතවා, ලෝකයේ අපට ජේතවා, දුක් වේදනාව නැති වෙනකොට සැපයක් උපදින බව. නමුත් අපට මෙන්ම මේ ධර්ම න්‍යාය තුළ මේ හේදය වෙනස හම්බ වෙන්නේ නැහැ.

දැන් ලෝකයේ තුළ තමයි සැප, දුක්, උපේක්ෂා, වේදනා තියෙන්නේ. දැන් බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙනහින් පටන් ගන්නේ. ඇස උපන්නොත් එය දුකයි. උපන් ඇස බිඳෙන කොට අනිත්‍ය යි. එය දුක වෙනවා. ඇසේ ඉපදීම දුක නම්, ඇසට සුභ දේ, අසුභ දේ, මධ්‍යස්ථ දේ ගැටුනත්, දුක දුක ම යි. එහෙනම් බුදුරජාණන් වහන්සේ ඇස දුකයි කියලා කියන්නෙම නැහැ. රාහුල හාමුදුරුවෝ උත්තර දෙන්නෙත් නැහැ. ඇස දුක යි තමා අප්‍රිය අරමුණු ගැටෙන කොට, සුභ වූ, සැප වූ, අරමුණු ගැටෙන ඇස දුක නැහැ කියලා රාහුල හාමුදුරුවන්ට උත්තර දෙන්න තිබුණා. නමුත් රාහුල හාමුදුරුවෝ ප්‍රකාශ කළේ නැහැ, රාහුල හාමුදුරුවෝ උත්තර දුන්නේ ඇස අනිත්‍ය නිසාම දුක යි. වරෙක දුකයි, වරෙක සැප යි කියලා කිව්වේ නැහැ. අනිත්‍ය දෙය දුක්ඛ ම යි. එතකොට රූපය නිත්‍යද ? අනිත්‍ය ද ? කියලා අහනකොට ඒක ප්‍රිය එකක්ද ?, අප්‍රිය එකක්ද?, අමනාප එකක්ද ? උපේක්ෂා සහගත එකක්ද ? කියලා එහි බේදීමක් නැහැ. දුක්ඛමයි හම්බවුනේ ?, රූපය නිත්‍යද ?, අනිත්‍යද ? අනිත්‍ය ම යි. බේදීමක් හම්බ වුනේ නැහැ අපට. ප්‍රිය අරමුණෙන්, අප්‍රිය අරමුණෙන්, මධ්‍යස්ථ අරමුණෙන් එක්බු විඤ්ඤාණය උපදිනවා, බේදීමක් නැහැ. විඤ්ඤාණය කොහොම පහළවුනත්, දුක ම යි. වේදනා, සංඥා, සංඛාරත් එහෙම ම යි.

එතකොට මොකක්ද මේ දහම ? මේ න්‍යාය කියන්නේ විකක් තේරුම් ගන්නොත් හොඳයි. ඇසේ උපත දුක්ඛමයි, දුක්ඛ උපතමයි. ඇයි ඇසේ උපත දුක්ඛමයි කියලා කියන්නේ ? ලෝකය තුළ බේදීමක් තියෙනවා, ඇසට ප්‍රිය වූ, මධුර වූ, සුභ වූ, අරමුණු දකින්න ම යි කැමති. ඉතින් අපි ලෝකය තුළ ඇසට ප්‍රිය වූ, මධුර වූ රූපයක් අරමුණු වුනාම, ඒ ඇසත්, ඒ රූපයත් හොඳයි. ඒ ස්පර්ශයෙන් හටගන්න වේදනා, සංඥා, සංඛාරත් හොඳ වශයෙන් ගන්නවා. හොඳයි කියන බේදීමක් ලෝකයේ තියෙනවා. යම් ඇසක් ලැබිලා අප්‍රිය වූ, දුක් වූ, අරමුණක් ආ විට, ඒ ඇසත් දුකයි, රූපයත් දුකයි. විඤ්ඤාණයත් දුකයි. ස්පර්ශයත් දුකයි. එහි වේදනා, සංඥා, සංඛාර දුක යි. යම් ඇසක් ඉපදිලා මධ්‍යස්ථ වූ අරමුණක් ගැටුනොත්, ඒ ඇසත්, රූපයත්, එක්බු විඤ්ඤාණයත්, ස්පර්ශයෙන් හටගත්ත වේදනා, සංඥා ආදියත් මධ්‍යස්ථ වෙනවා.

ඉතින් ලෝකය තුළ මේ විදිහට සැප, දුක්, උපේක්ෂා කියලා බේදීමක් තියෙනවා. එහෙත් මේ දහම තුළ දී රාහුල හාමුදුරුවන්ට ආශ්‍රවක්ෂය කිරීම පිණිස මේ දෙන උත්තර තුළ බේදීමක් නැහැ. උත්තරයෙන් පැහැදිලි කරන්නේ, දේශනා කරන්නේ, ඇසට ප්‍රිය වූ අරමුණක් ලැබුනහම, අප්‍රිය වූ අරමුණක් ලැබුනහම, මධ්‍යස්ථ අරමුණක් ලැබුනාමත්, මොන විදිහේ අරමුණක් ඇහැට ගැටුනත්, එය දුක්ඛ ම යි. ඇයි දුක්ඛ කියලා කියන්නේ ? මෙන්න මෙතන තමයි, අපි තීර්ථතරවම, ප්‍රායෝගිකව හුරු කළ යුතු දර්ශනය රැඳිල තියෙන්නේ. හුරු කළයුතු දර්ශනයයි ගොඩ නැගෙන්නේ. කෙස් ගහේ, ලොම් ගහේ ඉඳලා දැකිය යුතු දර්ශනය මෙතනයි ගොඩනැගෙන්නේ. මෙයයි ගොඩ නැගෙන්නේ. දැන් අපි යමක් හටගත්ත නම්, හටගත්තේ දේ දුක යි කියලා ඉගෙන ගත්තා. යමක් උත්පත්ති ලක්ෂණය ස්වභාව කොට ඇත්නම්, යමක් හටගත්ත නම්, ඒ දුක්ඛ උපත. යමක් හටගත්ත නම් ඒක දිරිනවා, ලෙඩ වෙනවා, මැරෙනවා.

එතකොට මතක තියාගන්න මේ උපත හා ජරා මරණය කියන කොට, මේ සත්ව සම්මුතියට සම්බන්ධ කරන්න එපා.

දැන් අපි ඉපදීම කියන කොට අදහස් කරන්නෙම, සත්වයෙකුගේ, කෙනෙකුගේ, මගේ උත්පත්තිය යි. එහෙම ගන්න එපා. මේකට කෙටි, පටු අදහසක් දෙන්න එපා. සමස්තයම මේ වචනය කළ තියෙනවා. යමක් හටගනී නම්, අහෝ වත මයං හ ජාති ධම්මා අස්සාම නව වතහෝ ජාති ආගච්ඡෙහාති නබෝ පණේතං ඉච්ඡාය පත්තබ්බං ඉධම්පි යම් පිච්ඡං නලබ්ධි තම්පි දුක්ඛං අහෝ වත මයා හ ජරා ධම්මා අස්සාම නව වතහෝ ජරා ආගච්ඡෙහාති. නබෝ පණේතං ඉච්ඡාය පත්තබ්බං ඉධම්පි යං පිච්ඡං නලබ්ධි තම්පි දුක්ඛං එතකොට රූප, වේදනා, සංඥා නැතිනම්, සංඥා, සංඛාර නැතිනම් චිත්ත චෛතසික රූප මුළු ලෝකයම මේ වචන ටිකට අයිතියි. දැන් හිතන්න මෙහෙම. මොනවහරි දෙයක ලෝකයේ හටගැනීමක් තියෙනවා නම්, ඒ හටගැනීමේ ලක්ෂණය දුකක් වන්නේ ඇයි ? ඒකට පවතින්න බැහැ. මේ ධර්මතා තුනෙන් කුමන හෝ එකක හටගැනීමක් තියෙනවා නම්, මෙන්න මේ ලක්ෂණයට දුක එන්නේ ඇයි ? ඒකට පවතින්න බැහැ. සංඛතස්ස සංඛතලක්ඛණාති තිති හටගත්ත දේට පොදුවේ කියනවා, සංඛත ධර්මයෝ කියලා. එතකොට යමක් හටගත්ත නම්, ඒ හටගත්ත චිත්ත චෛතසික රූප හෝ කුමන හෝ පොදු යමකට යොදන නාමය කුමක්ද ? සංඛත.

සංඛත ධර්මයන්ගේ පොදු ලක්ෂණය මොකක්ද ? ඉපදෙන, නිරුද්ධ වෙන, විපරිණාමයට පත්වන බව. එහෙනම් දැන් අපි පුරුදුවෙලා තියෙන්න ඕන, ඇසට, කණට, නාසයට, දිවට, කයට, මනසට යම් අරමුණක්ද ගැටෙන්නේ, ඒ ගැටෙන සියල්ලම සංඛත ධර්ම. සංඛත ධර්මයන්ගේ ලක්ෂණය මොකක්ද ? සජීවී රූපයක

අපට දකින්න ලැබෙනවා, ජේතවා, මෙන්න මේ දේවල්. උත්පත්ති ලක්ෂණය ජාති, ජරා, ව්‍යාධි, මරණ, (ජාති ධම්ම, ව්‍යාධි ධම්ම, ජරා ධම්ම, මරණ ධම්ම.) යමක ඉපදීම, ජරා, ව්‍යාධි, මරණ ධම්ම ස්වභාව කොට ඇත්නම්, මෙන්න මේ ධර්මතා හතර අපිට දකින්න පුළුවන්. පොදුවේ ගත්තාම කියනවා, ජාති, ජරා, ව්‍යාධි, මරණ කියලා. එතකොට යම් දෙයක ඉපදීමේ ලක්ෂණයක් ඇත්නම් ඒකේ දිරීමේ, වැයවීමේ, මරණයේ ලක්ෂණ තියෙනවා. එතකොට යමක ඉපදීම, දිරීම, වැයවීම, මරණය ආදී ලක්ෂණ ස්වභාව කොට ඇත්නම් ඒක අපි කැමති දෙයක්ද ? අකමැති දෙයක්ද ? අකමැති දෙයක්. ඇයි අකමැති දෙයක් කියන්නේ ?

යම් ඉපදීමක්, ජරාවක්, ව්‍යාධියක්, මරණයක්, සෝක පරිදේව, දුක් දොම්නස් අත්නම් ඒ කවදාවත් නොපැමිණේවා ! හමු නොවේවා ! අපි හැමෝගෙම බලාපොරොත්තුව එහෙම දෙයක් හමු නොවේව ! කියලා. ඒත් අකමැති දේ වෙනවා. කැමති දේ එන්නේ නැහැ. යං පිච්චං හ ලඟති තම්පි දුක්ඛං. අපි කැමති මොනවටද ? ජාති, ජරා, ව්‍යාධි, මරණ, සෝක පරිදේව, දුක් දොම්නස් නොලැබේවා! කියලා. එහෙත් කැමති දේ නොලැබෙනවා, අකමැති දේ ලැබෙනවා. එවිට ඒක දුකක් ද ? සැපක් ද ? දුකක්. එහෙනම් යම් හටගත්ත ධර්මයක ජාතිය ස්වභාව කොට ඇත්නම්, ජරා, ව්‍යාධි, මරණ ස්වභාව කොට ඇත්නම්, කැමති දේද අකමැති දේද තියෙන්නේ ? අකමැති දෙයයි.

එහෙම නම් අපේ සලායතනයට හැම වෙලාවෙම අරමුණක් ගැටෙනව නම්, ඒ ගැටෙන හැම මොහොතකම මේ ධර්මතා හතර සැඟවිලා තියෙනවා නම්, අපි එපා කියන, අකමැති කියන දේ නේද මේ එන්නේ ? එක පැත්තකින් එපා, එපා කියන ගමන්, තව පැත්තකින් ඕන, ඕන කියනවා. දැන් අපි ඕන, ඕන

කියලා ගන්නේ මොනවාද ? ජාති, ජරා, මරණ ස්වභාව කොට ඇති දේවල්. අනික් පැත්තෙන් එන්න එපා කියනවා. ඉතින් අපේ ප්‍රාර්ථනාවේ සහ ක්‍රියාවේ වෙනස්කම් තියෙනවා. මේ දෙක එකක් කරගන්න උත්සහවත් වෙන්න.

එතකොට මට ජාති, ජරා, ව්‍යාධි, මරණ නැවත නොපැමිණේවා, ඒ අපේක්ෂාව එහෙම නම්, අපි ඊළඟට ඉගෙන ගත්තොත්, විමසා බැලුවොත් මේ සලායතනයත්, සලායතනයට ගැටෙන යම් අරමුණක් වේ නම්, ඒ හැම එකකම ආධ්‍යාත්මික, බාහිර දෙකටම දෙන්න පුළුවන් එකම වචනය මොකක්ද ? සංඛ්‍යා ධර්ම. මේ ආධ්‍යාත්මික, බාහිර ආයතන හටගත් ධර්ම. හේතු ප්‍රත්‍යයෙන් හටගත් ධර්ම. එහෙනම් හටගත්ත ධර්ම කියලා කියන්නේ මොකක්ද ? ජාති දුක ස්වභාව කොට ඇති ධර්මයන්. ඒ කියන්නේ, ඊළඟට ජරා, ව්‍යාධි, මරණ ස්වභාව කොට පවතිනවා. එහෙනම් මෙහි ඇත්ත දකින කෙනාට මේක දුකයි, මේක සැපයි, මේක අදුක්ඛම පුබයි කියලා බෙදන්න බැහැ. මේ ඇත්ත නොදකින කල් ලෝකයේ බෙදීම් තියෙනවා. ඇත්ත දකින කෙනාට හැම අරමුණෙහිම දුකක් ම යි කියලා තේරෙනවා. යම් දවසක අපි කතා කරපු ඇත්ත තේරුම් ගත්තොත් මේ ලෝකයේ ඇත්තේ ජාති, ජරා, ව්‍යාධි, මරණ ස්වභාව කොට ඇති දෙයක් නම් එහෙනම් මේ එපා කියන අකමැති දේ නේද මේ එන්න. එහෙනම් ඒකේ සැපයි කියලා ගන්න දෙයක් ඉතුරු වෙන්නෙ නැහැ. එහෙනම් රූපය දුකයි කියලා රාහුල භාමුදුරුවෝ කීවා හරි නේද ? බුදුරජාණන් වහන්සේ රාහුල භාමුදුරුවන්ගෙන් රූපය සැපයිද ? දුකයිද ? කියල අහන විට එය දුකයි කියපු එක හරි නේද ? උන්වහන්සේ දුකයි කියල කිව්වෙ ඇයි ?

අතනදී රාහුල භාමුදුරුවෝ වක්ඛු රූප, සෝභ රූප, ඝාණ රූප, රස රූප, පොට්ඨඛිභ රූප, ධම්ම රූප ආදී හැම දෙයක්ම

දුකයි කිව්වෙ හටගත්ත ධර්මයන් නිසා. හටගත්තා නම් ජාති, දුක, ජරා දුක, ව්‍යාධි දුක, මරණ දුක ස්වභාව කොට තියෙනවා. අපට සලායතනයේ ගැටෙන හැම අරමුණක් එක්කම මොනවද තියෙන්නේ ? ජාති, ජරා, ව්‍යාධි, මරණ නේද තියෙන්නේ ? එහෙනම් එහි සැපක් තියෙනවද ? ඒක දුකක්මයි. එහෙනම් අපට සලායතන ගැටෙන හැම දෙයක් සමඟම මොනවද තියෙන්නේ ? සතර පෙර නිමිති. ජාති, ජරා, ව්‍යාධි, මරණයි තියෙන්න. සිද්ධාර්ථ කුමාරයෝ අවුරුදු විසි නවයෙන් තමයි, සතර පෙර නිමිති දැක්කේ. ඔය ලෝකයේ තියෙන, ජාති, ජරා, ව්‍යාධි, මරණ ලෙඩවෙන අය, වයසට ගිය අය, මැරෙන අය, සිද්ධාර්ථ කුමාරයා මීට පෙර දකින්න නැද්ද ? දකින්න ඇති. නමුත් මේ ජාති, ජරා, ව්‍යාධි, මරණ දැක්කේ අවුරුදු විසි නවයෙන්. මේ ගැටෙන හැම අරමුණකම තියෙන්නෙ ජාති, ජරා, ව්‍යාධි, මරණ නේද ? එහෙනම් ගැටෙන හැම දෙයකම බෙදන්න දෙයක් නැහැ.

එහෙමනම් දුකම ඉපිද, දුකම පැවත, දුකම නිරුද්ධ වී, නැවත උපදින්නෙ දුකම නම්, ක්ෂණයකින් නැවතත් හදන්නේ දුකම නම්, දුක ඉපිද, දුකම පවතින, දුකම නිරුද්ධ වන ලෝකයට කවුරුනම් ඇලුම් කරයිද ? ඒ ඇත්ත දැක්ක නිසා නේද රජ ගෙදරත්, එදා උපන් දරුවාත්, තව සත් දිනකින් ලැබෙන්න තිබුණ සක්විති සැපත් අතහැර දාලා සිද්ධාර්ථ කුමාරයා රජ ගෙදරින් පිටව ගියේ. හැබැයි මෙනතදී යමක් තේරුම් ගන්න ඕන. වර්තමානය තුළ ප්‍රකට කරපු ඉගැන්වීමක් දක්වලා ඇත්තම් සම්මත ලෝකයේ අපේ පැරණි උතුමන්ලා මේ බව පෙන්වීම සඳහා සතර පෙරනිමිති දක්වා තිබෙනවා. ඒකේ වැරද්දක් නැහැ. එහිදී ධර්මය, අධර්මය කරලා කියලා අර්ථකතනය දෙන්න එපා. මේ පරමාර්ථ ධර්මය සාමාන්‍ය ලෝකයට දෙන්න බැහැ. සතර පෙර නිමිති මේකයි කියලා ලෝකයේ කියලා දෙන්න පුළුවන් යම් දහමකට පැමිණෙනකොට

අවබෝධ කරගන්න පුළුවන් විදිහට දැනගන්න, ඉගෙන ගන්න තැන ඉඩ තියලා සාමාන්‍ය මනසක් ඇති කුඩා දරුවන්, සසර කළකිරුණේ කොහොමද කියලා පෙන්වන්න අපේ පැරණි ආර්ය උතුමෝ ජාති, ජරා, ව්‍යාධි, මරණ තවත් තැනකින් සංකේතවත් කරලා අපට බුද්ධ චරිතය ගොඩ නඟලා තියෙනවා. ඒකේ මිත්‍යාවක් නැහැ. නමුත් සිද්ධාර්ථ කුමාරයා සැබවින්ම මෙන්ම මේ නුවණට ආවා. මේ ඇසට, කණට, නාසයට, දිවට, කයට, මනසට ගැටෙන හැම අරමුණක්ම ජාතිය ස්වභාව කොට ඇති, ජරාව ස්වභාව කොට ඇති, ව්‍යාධිය ස්වභාව කොට ඇති, මරණය ස්වභාව කොට ඇති දෙයක් බවත්, එබඳු අරමුණු ගැටෙන ඇසත්, කණත්, නාසයත්, දිවත්, කයත්, මනසත් ජාති, ජරා, ව්‍යාධි, මරණ ස්වභාව කොට ඇති දෙයක් බවත් දැක්කා. එහෙත් දුක, මෙහෙත් දුක, ආධ්‍යාත්මික ආයතනයේත් දුක, බාහිර ආයතනයේත් දුක.

එහෙනම් ලෝකයම දුක නම්, දුකෙහි කලකිරෙන්නේ නැතුව මොනවා කරන්නද ? කළකිරුණොත් නේද නොඇලෙන්නෙ ? නොඇලුණොත් නේද මිඳෙන්නේ ? එහෙනම් උන්වහන්සේට මේ ටික නම් හොඳයි, මේ ටික නම් නකරයි කියලා බෙදීමක් තිබුණේ නැහැ. පුංචි රාහුල කුමාරයා දිහා බැලුවේ ජාතිය ස්වභාව කොට ඇති, ජරාව ස්වභාව කොට ඇති, ව්‍යාධිය ස්වභාව කොට ඇති, මරණය ස්වභාව කොට ඇති අප්‍රිය සම්ප්‍රයෝගයක් නේද මේ ?, මේ අප්‍රියත් හා එක්වීමක් නේද ?, මේක නේද දුක ? මේක නේද දුක් බ සත්‍ය ? එහෙනම් මේකෙන් මිඳෙන්න ඕන. පැවිදි රුව දැක නිස්සරණය සොයාගෙනයි මහ රූ පිටව ගියේ. ඔබටත් යම් දවසක මේ ආධ්‍යාත්මික හා බාහිර ආයතනයන් තුළ ජාති, ජරා, ව්‍යාධි, මරණ ස්වභාව කොට ඇති සෝක පරිදේව, දුක් දොම්නස් ඇති දෙය සමඟ කොහොමද ඇලෙන්නේ කියන නුවණ යි ලබාගත යුත්තේ. එහෙනම් මෙයින් මිඳෙන්න ඕන. මිදීම තමයි නිස්සරණය. මෙහි ඇති ආශ්වාදය කුමක්ද ? ආදීනව පමණ ම යි. නිස්සරණයට මඟ සොයා රාත්‍රියේ ම මාලිගාවෙන් පිටව ගියේ.

ඔබටත් යම් වෙලාවක, යම් දවසක පෙනුනොත්, ආධ්‍යාත්මිකත්, බාහිරත් කියන මේ ආයතනවල පවතින්නෙ ජාති, ජරා, ව්‍යාධි, මරණය ම යි ස්වභාව කොට ඇත්තේ කියලා, එබඳු ධර්මතාවයන් නේද මේ හම්බ වෙන්නේ. එහෙනම් අප්‍රියත් හා එක්වීම නේද හැම මොහොතකම තියෙන්නේ ? **අප්පියෙහි සම්පයෝගෝ දුක්ඛෝ** බැරි වෙලාවක් යම් දෙයක් ප්‍රිය යි කියලා ගත්තා නම්, ගත්ත හැටියෙම අනුවෙනවා, මතුවෙනවා ජාති, ජරා, මරණ. ප්‍රියයි කියලා ගත්ත දේ තුළ දුකමයි හම්බ වෙන්නෙ. ප්‍රියයන්ගෙන් වෙන්වන විට දුක ම යි ලැබෙන්නේ. **යං පිච්ඡං හ ලග්ගි තම්පි දුක්ඛං** එපා කියපු දේ ම යි අරගෙන තියෙන්නෙ, සැපයි, හොඳයි කියලා වැරදිලා, රැවටිලා ගත්තා කියලා නිදහසක් නැහැ. හොඳයි, සැපයි කියලා ගත්තේ **අවිජ්ජා නිවරණානං සත්ථානං තණ්හා සංයෝජනානං සංඛාතිතං සංසරිතං මම්බේව තුම්හා කංච** මෙන්ම මේ තණ්හාවෙන් අඳුරු වෙලා, තණ්හාවෙන් මේවා හොඳයි, සැපයි කියලා ගත්තා. ඒ බැඳුණු නිසා නේද, ඔබත්, මමත් අදත් මේ සසරේ දුක් විඳින්නේ ?

එහෙමනම් දැන්වත් මේ ඇත්ත, මේ යථාර්තය දැකගත්තොත්, අපට මේ පීචිතයේ අද දවස ප්‍රමාණවත් වේවී මේ හුඟාක් සංසාර දුක් ගිහි නිමාකරගන්න, අවසානයක් කරගන්න. එතකොට එහෙමනම් ඔබට පැහැදිලිද, අපි මෙතෙක් කාලයක් යමක් අනිත්‍යද ? දුක්ද ? අනාත්මද ? කියන කතාව කළා. එහෙත් අපි මෙහි අර්ථය දැනගෙනද භාවිතා කරලා තියෙන්නෙ. අපි මේවා ලෝකෝත්තර මාර්ගය හැටියටත් වැඩුවා. මෙය දැක, දැනගත්ත යම් කෙනෙක් වේ නම්, ඒ ආර්යභාවයක් හැටියටත් සැලකුවා. වඩා අය ඉන්නවා කියා රැවටුණු තැන් තියෙනවා. එහෙත් ඒ ආර්යභාවය කෙබඳු දෙයක් තුළ ගොඩනැගුනද කියලා දැනගන්න, දැන් මේ මොහොතේදී ඔබට ඒ ගැන පසක් කරගන්න පුළුවන්කම

තියෙනවා. තවත් නොකියන තැනක් තියෙනවා. මේක වඩලා තේරුම් අරගන්න කොට, විසඳාගන්න බැරි ප්‍රශ්නයක් එනවා. ඒකට ඉඩ තියෙනවා මා ළඟට විත් විසඳගන්න. ඒක වැඩුවද, නොවැඩුවද මම දන්නෙ නැහැ. නමුත් හරියට වැඩුවොත් උත්තරය ගන්න මා මුණගැහෙන්න එන්න අවශ්‍ය නැහැ ඔබටම උත්තරය ලැබේවි. දැන් වේදනාව අනිත්‍යයි, ස්පර්ශය අනිත්‍යයි.

ස්පර්ශය අනිත්‍ය වෙන්නෙ ඇයි ?

විඤ්ඤාණය අනිත්‍ය වන නිසා

විඤ්ඤාණය අනිත්‍ය වන්නේ ඇයි ?

ආධ්‍යාත්මික ආයතනත්, බාහිර ආයතනයත් අනිත්‍ය වන නිසා

ආධ්‍යාත්මික ආයතන අනිත්‍ය වන්නේ ඇයි ?

එය පිහිටි වස්තු රූපය අනිත්‍ය වන නිසා

වස්තු රූපය අනිත්‍ය වන්නේ ඇයි ?

ආහාර රූපය (කය) නිරුද්ධ වන නිසා

කය පවතින්නේ කුමකින්ද ?

ආහාර වලින්.

එතකොට මේ සියළු දුක පවතින්නෙ කොහේද ? ආහාරයෙන්. එහෙනම් දුක් බ නිරෝධ ගාමිණී ප්‍රතිපදාවක් හම්බ වෙනවා ලේසියෙන්ම. එතකොට ආහාර නතර කළාම හරි. ආහාර දුන්නොත්තෙ මේ සියළු දුක් හටගන්නෙ. එහෙනම් ආහාර නොදී හිටියාම හරි. මොකක්ද ඒකට දෙන උත්තරය. කර්මජ රූපය පිහිටන්නෙ ආහාරජ රූපය මත. කර්මජ රූප, චිත්තජ රූප, ආහාරජ රූප මේ රූප ටික එකතු වුනාම තමයි අපට ප්‍රසාදයාගේ පහළවීම ඇසේ, කණේ, නාසයේ, දිවේ, ශරීරයේ, මනසේ උපත කියල කියන්නෙ. එතකොට දැන් ප්‍රධානයි ආහාරජ රූපය. කර්මජ රූපය පිහිටීමට. එතකොට ආහාරජ රූපය කන බොන ආහාරයෙන්

නම් පවතින්නෙ, කන බොන ආහාර නැති කළාම ආහාරජ රූප නිරෝධයි. ආහාර රූප නිරෝධ වෙනකොට වස්තු රූප පිහිටන්න විදිහක් නැහැ. ඒ නිසා විඤ්ඤාණයට පිහිටන්නත් බැහැ. ආධ්‍යාත්මික ආයතන පිහිටන්නත් බැහැ, බාහිරය ගැටෙන්නත් බැහැ. විඤ්ඤාණ පහළ වෙන්නෙ නැහැ, ස්පර්ශ නැහැ, වේදනා නැහැ. සංඥා, සංඛාර, විඤ්ඤාණ නැහැ. එහෙම නිරෝධයක් බුදුරජාණන් වහන්සේ පැනෙව්වාද ? නැහැ. එහෙනම් දැන් මේක අපට කෙබඳු උත්තරයක් ලැබෙයිද ?

අපට හම්බ වුනේ ආහාරය ඇතිකල්හී සියළු දුක ඇතිවුනා. එතකොට දැන් ආහාරය නැතිවුනොත්, ආහාරය ඇති කල්හී මේ සියළු දුක කියලයි මේ න්‍යාය තුළ අපට හම්බ වුනේ. ආහාරය ඇති කල්හී සියළු දුක ඇතිවෙනවා කියලනේ. එහෙමනම් ආහාර නැති කල්හී හම්බවෙන්නේ දුකද ?, සැපද ? (උත්තර ලැබුනද, අසම්පූර්ණයි) මේ තුළ විශාල ගැඹුරු දහමක් තියෙනවා. මෙන්න මෙතන තමයි අපට බුදුරජාණන් වහන්සේගේ දේශනාවේ තියෙන පරම ගම්හිර තැන හම්බ වෙන්නෙ. පට්ඨාන දේශනය, පට්ඨාන ධර්මය ලැබෙන්නේ වහන්සේ. "ඇත" කියන ප්‍රත්‍යයෙකුත් දුක හටගන්නවා. "නැත" කියන ප්‍රත්‍යයෙකුත් දුක හටගන්නවා. දැන් මේ දහම දැනගත්ත කෙනාටත් වරදින්න පුළුවන්. දැන් ආහාරයෙන් නම්, දුක හටගන්නේ, එහෙනම් ආහාර නොදී ඉන්නවා කියන වාක්‍යයකට ඇවිල්ලා එයා අන්ධගාමී වෙන්න පුළුවන්.

එහෙනම් මේ දහම තුළ අත්ත ගොඩ නැගෙන්න විදිහක් නැහැ. ආහාර නොදී හිටියොත් හරි කියන තැනට එන්න බැහැ. ඒ අත්තයෙකුත් මිඳෙන්න ඕන. මෙන්න මේ අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම අපි සැබෑ ලෙස සැබෑ අර්ථයෙන් බැලුවොත් අපට මේ ඇත, නැත

කියන අන්ත දෙක එකවර නිරුද්ධ වෙනවා. ආහාරය නැතිවුනාම මේකෙන් මිදෙනවා කියන උත්තරය එන්නේ නැහැ ඇයි ඒ ? ජරා මරණයට හේතුව මොකක්ද ?

- ජරා මරණය දැනිද ?
- ජරා මරණ සමුදය දැනිද ?
- ජරා මරණ නිරෝධය දැනිද ?
- ජරා මරණ නිරෝධ ගාමිණී ප්‍රතිපදාව දැනිද ?

එපමණකින් ආර්ය මාර්ගයට, සම්මා දිට්ඨියට පැමිණෙන්නේ ය. නිර්වාණ මාර්ගයේ පෙරවුවට පැමිණෙන්නේය කියලා කියනවා. එතකොට ජරා මරණය මොකක්ද ?, ජරා මරණ සමුදය මොකක්ද ?, ජරා මරණය අපට හම්බ වෙන්නෙ කොතනින්ද ? පැහැදිලි නැහැ. තාම නිවන් දොරකඩට ඇවිල්ලා නැහැ. ජරා මරණයට සමුදය උපධි. ස්කන්ධ උපධි, ක්ලේශ උපධි, අභිසංඛාර උපධි, තණ්හා උපධි, රහතන් වහන්සේ උපධි ශේෂ. රහතන් වහන්සේට තණ්හා උපධි, ක්ලේශ උපධි අභිසංඛාර උපධි නැහැ. ස්කන්ධ උපධි ඉතුරුයි. උන්වහන්සේගේ ස්කන්ධ බිඳෙන්නේ අනුපාදා පරිනිර්වාණයේදී. එහෙනම් අපි තේරුම් ගන්න ඕන ජරා මරණ හටගන්නේ ආයතන ඉපදුනොත් තමා දුක උපදින්නෙ. ආයතන හටගත්තොත් තමයි ඒ ආයතන උපතින් තමයි ජරා මරණ හම්බ වෙන්නෙ. සලායතන උපදින බිමක් තියෙන්න ඕන නේ. මේ කය තුළ නේද මේ ආයතන ටික ඔක්කොම උපදින බව හම්බ වුනේ ? ස්කන්ධ උපධි නේද හම්බ වුනේ ? ආහාර රූපය කියලා ගත්තේ මේ ස්කන්ධ නේද රූපස්කන්ධය කියලා ලැබුනේ.

තව විදිහකින් අපි කතා කළොත්, අපි ආහාර රූපය කියලා කිව්වේ මොනවාටද ? රූපස්කන්ධයට. රූපස්කන්ධය නැත්නම්

රූපය ඇසුරු නොකොට නාමයට පවතින්න පුළුවන්ද ? බැහැ. බට මිටි වලට සමාන කරන්නේ ඒකයි. මේවා එකකට එකක් හේත්තු වෙලා තියෙනවා. නිශ්පාදන සූත්‍රයට අනුව ගත්තත්, දැන් මේ රූපය පදනම් කරගෙන, රූපය ඇසුරු කරගෙන, පිහිට කරගෙන තමයි නාමය පවතින්නෙ. එතකොට ස්කන්ධ උපධි. මේ නාම ධර්ම පිහිටන්න, පවතින්න භූමියක් නැත්නම් නිරුද්ධ වන ඇස නැවත උපදින්න විදිහක් නැහැනේ. මේ නාම ධර්ම පිහිටන්න තැනක්, භූමියක් නැත්නම්, නිරුද්ධ වෙන ඇස නැවත උපදින්න තැනක් නැහැනේ. මේ ස්කන්ධයන්ගේ පැවැත්මක් නැත්නම් ආයතන උපදින්න තැනක් නැහැනේ. එතකොට නැවත නැවත ඇතිවන මේ රූප ආදී ස්කන්ධයන්ගේ පැවැත්ම තමයි, මේ ආයතනයන්ගේ උපතට වස්තු වෙලා තියෙන්නේ, පිහිට වෙලා තියෙන්නේ. ඒ නිසා මේ කය මේ සලායතන ඉපදීමට, උපකාර වෙලා තියෙන්නේ මේ කය යි. මේ ආයතන නැති කර දමන්න, ඕන, මේ කය නැති කළොත් කියලා ගෙල කපාගන්නවා කියලා කිව්වට, එහෙම ගෙල කපාගත්තට ඒක දුක්ඛ නිරෝධ ගාමිණී ප්‍රතිපදාවක් වෙන්නෙ නැහැ. ඒක දුක්ඛ නිරෝධ ගාමිණී ප්‍රතිපදාව නොවෙයි.

ඒ නිසා අපි තේරුම් ගන්න ඕන, මෙන්න මේ රූපස්කන්ධය නිසා ආයතන ලැබෙනවා. ආයතන නිසා (උපධි) ජරා මරණ එතකොට ජරා මරණයට ආසන්න කාරණය උපධි. උපධි පවතින්නේ මොනව නිසාද ? අපි මේ කය පවත්වන්නේ මොනවා නිසාද ? ආහාර නිසා. ආහාර ගත්තේ මොනවා නිසාද ? ආහාරය දැනිද ?, ආහාර සමුදය දැනිද ? කියනකොට ආහාරයට හේතු මොකක්ද ? තණ්හාව නිසා. දැන් ප්‍රශ්නයක් තියෙනවා, රහතන් වහන්සේත් ආහාර ගත්තා. රහතන් වහන්සේට තණ්හාව තිබුණද ? නැහැ. ඇයි ආහාරයට හේතුව තණ්හාව කොට පෙන්වනවා. එතකොට එහෙනම් හැමෝම ආහාර ගත්තේ තණ්හාව නිසා.

එහෙනම් ආහාරයට සමුදය තණ්හාව නම්, ආහාරය දුක නම් ඇයි රහතන් වහන්සේ මේ දුක තණ්හාවෙන් පවත්වන්නේ කියන ප්‍රශ්නයක් ලෝකයේ ඇතිනෙවා. ඒකටත් ධර්මානුකූල පිළිතුරු ඒ තුළ තියෙනවා. අපි මේ කතාකරන දහම තුළ එහෙම ප්‍රශ්න ගොඩනැගෙන්න බැහැ. ඇයි එහෙම ගොඩනැගෙන්න බැරි ? ජරා මරණ සමුදය උපධි පවතින්නේ තණ්හාව නිසා. තණ්හාව පවතින්නේ කොහේද ?

එක්වූ ලෝකේ පිය රූපං සාත රූපං එත්ථෙසා තණ්හා
උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති. එත්ථ නිව්ඤ්ජමානා නිව්ඤ්ජති.

රූපං ලෝකේ පිඨ රූපං සාත රූපං චිත්ථේසා තණ්හා
උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති. චිත්ථි නිඛිසමානා නිඛිසති.

එක්වූ විශ්වකාමයා ලෝකේ පිය රූපං සාත රූපං එත්ථෙසා
තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති. එත්ථ නිව්සමානා නිව්සති.

මේ ආකාරයට සෑම ආයතනයකම මේ තණ්හාව ඇතිවෙනවා. යම් තණ්හාවක් උපදිනවා නම්, ඒ තණ්හාව කොහේද උපදින්නේ? ප්‍රිය වූ, මධුර වූ, කණ, නාසය, දිව, ශරීරය, මන ඇසුරු කරගෙන ම යි තණ්හාව උපදින්නේ. එහෙනම් ආයතන වික උපදින්නේ ස්කන්ධ උපධි නිසා. ස්කන්ධ පවතින්නේ තණ්හාවෙන්. රහතන් වහන්සේගේ තණ්හාව නතර වෙලා තියෙන්නේ කොහේද? මෙතන ම යි. මෙතන චක්‍රයක් තියෙන්නෙ. එතකොට දැන් බුදුරජාණන් වහන්සේ එතනදී තණ්හාව නැතිකරගන්න ආහාර නොගෙන ඉන්න ඕන කියලා වෙනිත් නිරෝධ ගාමිණී ප්‍රතිපදාවක් පැනෙව්වේ නැහැ. තෘෂ්ණාව නිරෝධ කරන්න තියෙන්නේ මේ අගිත්. රූප විකක්ක, රූප විචාර, රූප තණ්හා කියන තැනම හේද හමුවෙන්නෙ. එහෙනම් මතක තියාගන්න, තේරුම් ගන්න උපධි පවත්වන්නේ ආහාරයෙන්. (ස්කන්ධ උපධිය) ස්කන්ධ උපධියට හේතුව තණ්හාවයි. අපි එය නිරුද්ධ කරන්න ඕන, ප්‍රභාණය කරන්න ඕන.

එතකොට යම් තැනකද තණ්හාව උපදින්නේ, උපන් තැනයි නිරුද්ධ කරන්න ඕන. තණ්හාව උපදින්නේ කොතනද ඇස, කණ, නාසය, දිව, ශරීරය, මනස. එහි කොහොමද තණ්හාව උපදින්නේ ? එයින් කොහොමද දුක උපදින්නේ ? ඇස නිත්‍ය, ආත්ම, සුභ වශයෙන් බැලුවොත්. ඇසේ යථාර්තය ඇත්ත, බලනකොට අපට ලැබෙන්නේ අනිත්‍ය වූ, දුක් වූ, අනාත්ම වූ, අසුභ වූ, දෙයක් ම යි. මේ තුළින් අපට පේන්නේ ඇසේ උපත විදිහට සැපයක් නොවේ, දුකක් ම යි. ඒ ප්‍රතිපදාව තුළ තෘෂ්ණාව සිද්ධෙන බවකුත් පේනවා. ආශ්‍රවක්ෂය කරන බවකුත් කියෙනවා. සියළු දුක් ගිනි නිවන අමා මහ නිවනට යන බවකුත් කියෙනවා.

මෙතන තව ගොඩක් තියෙනවා කතා කරන්න පසුවට ඒ ගැන කතාකරමු, සාකච්ඡා කරමු. මේ ටික අමතක වෙන්න නොදී ඔබ හැම වෙලාවෙම අමුතු කතාබහකට නොගොස් මේ ගැනම කතා කරන්න, මේ ගැනම විමසන්න. නැවත එන අවස්ථාවේදී අපි මේ ඇත්ත සත්‍ය බව තවදුරටත් පසක් කරගන්න බලමු. අද අදම මේ පීචිකයේම භයානක සසර දුක ගෙවාගැනීම පිණිස මහන්සි ගන්න, උත්සහ ගන්න. මේ සඳහා ඔබට යම් යක්ෂ, භූත, කර්ම බාධකයක් තිබේ නම් එය දුරු වේවා! දෙවියන්ටත් මිය පරලොව ගිය ඥාති හිතවතුන්ටත්, සත්පුරුෂ කළ‍යාණ මිත්‍රයන්ටත්, ලෝවැසි සියළු දෙනාටමත්, ඔබ සියළු දෙනාටමත් මේ පීචිකය තුළ දී ම මේ උතුම් ධර්මාවබෝධය ලැබේවා! මෙත් සිත් පහළ වේවා!

සාද ! සාද !! සාද !!!

ද්වේශ සිත නිවාරණ මෙහි භාවනාව

වාසනාවන්ත පින්වතුනි,

අපට ඕනකරන ලොව්තුරා දහම් මඟ ප්‍රායෝගික වැඩ පිළිවෙලක් බවට පත්කරගන්න ඕන. ඒ වැඩ පිළිවෙල හුඟක් අර්ථවත් කරගන්න ඕන වෙන්තේ මුල් කමටහන් මගින්. බුදු ගුණ, මෙහිත්‍රිය, මරණ සතිය ආදියෙන්. ඉන් අද දවසේ කපා කරමු මෙහිත්‍රිය දියුණු කරගන්නේ කොහොමද කියලා.

සමාධියක් ඇති කරගත් පසු මනසිකාරය දිගින් දිගටම පවත්වගෙන යද්දී ඒ ගමනට විරුද්ධ, ප්‍රතිවිරෝධීව ඇතිවන මානසික ස්වභාවය තමා වෛරය, ද්වේශය, තරහව. ඒ ඇතිවන තරහවට නිවැරදි ප්‍රතික්‍රියාවක් දක්වන්නට මනස හුරු කරලා නොතිබුණොත් අපේ වැඩ පිළිවෙල ඉදිරියට ගෙනියන්න බැරිව යනවා. ඒ නිසා හැමවිටම ද්වේශ සිත පාලනය කිරීමට, ද්වේශ සිත නූපදවන්නට, ද්වේශ සිත ඉදිරියට නොයවන්නට සිත අඳුරු කරන, ප්‍රමාද කරන බව නැති කිරීමට නිරන්තරව මෙහිත්‍රිය ඕන කරනවා.

ඊළඟට සිත අඳුරු කරන, ප්‍රමාද කරන තවත් තිබෙන මහා බලයක් තමයි රාගය. ලෝභ සහගත, රාග සහගත බව අතිවුන හැම වෙලාවකම ධර්ම මාර්ගය වැහෙනවා. ඒ නිසා මෙහිදී මූලික වෙනවා සීලය. ශීලය මත පිහිටලයි සමථ විදර්ශනා වඩන්න වෙන්නේ. ඒ බිම අසම්පූර්ණ නම්, ඉදිරියට යන්න බැරි වෙනවා. ශීල් ගුණය වැඩෙන්න නම්, තමාගේ සිතේ ස්වභාවය දැනගෙන සිටින්න ඕන. බුදුරජාණන් වහන්සේ සියළු ධර්මයන් දේශනා කර ඇත්තේ කෙලෙසුන් කෙරෙන් දුරු වන්නයි. කෙලෙසුන්ගෙන් සිත මුදවලා සිත පාරිශුද්ධියට පත් කරන්නයි, අනු දැන වදාළේ. අපි තුළ කෙලෙස් ක්‍රියාත්මක වන අවස්ථා තුනක් තියෙනවා.

1. අනුශය
2. පරිශුච්ඡාය
3. විචික්කම

අනුශය යනු :- සැඟවී තිබෙන අවස්ථාව

අපි කවුරු ළඟත්, වෛර, ක්‍රෝධය, නපුරු අදහස් තියෙනවා. නමුත් ඒවා දැන් තියෙනවද කියලා හිතාගන්නවත් බැහැ. ඒ තරමට යටපත් වෙලා තියෙනවා. නමුත් අපි ඇත්තටම රාග, ද්වේශ, මෝහ යටපත් කරලද ? නැද්ද ? මේ දැන් නැ වගේ මේ අවස්ථාවේ සැඟවිලා තියෙනවා. මෙන්න මේ සැඟවී තිබෙන අවස්ථාවට කියනවා අනුශය කියලා. හැබැයි නැතිව නොවේ. දැන් ඔය ඇත්තෝ අර පැත්තට මේ පැත්තට හැරෙන්නෙන්, ඉරියව් වෙනස් කරන්නෙන් ඔය අනුශය ධර්ම නිසා. ඒ ඉරියව් වෙනස් කරන්නේ දුක නිසා. ඒක එපා වෙලා, දුකට අකමැති නිසා. දුක් වේදනාවත් සමඟ අකමැත්තත් තියෙනවා. අකමැත්ත තියෙනවා නම් ඒ සිත පටිස සිත සමඟ බැඳිලද ? නැද්ද ? බැඳිලා. ඒ තුළ දෝමනස්ස බවක් තියෙනවා, ද්වේශය තියනවා. වෙනස් ඉරියව්වකට කැමැත්ත ඇතිවීම සැප සෙවීමක්. සැපයට ඇති කැමැත්ත තණ්හාව නේද ? ඔබට නොපෙනුනාට මේ ඉරියව් දෙකේම තියෙන්නේ ලෝභ සහගත සිත. ඔබට මේ ඉරියව් වෙනස් කරනකොට හිතෙන්නේ නැහැ මේ ලෝභ, ද්වේශ ඇතිවෙන්නේ කියලා. ඔබ දැන් වෙනස් කරන ඉරියව්වේ පවා තියෙන්නේ ලෝභය, ද්වේශය, මෝහය බව. එය සැඟවිලා නොපෙනී පවතිනවා.

පරිශුච්ඡාය යනු - අවදිවෙන අවස්ථාව

දැන් ඔබ පෙනුමෙන් ශාන්තව ඉන්නවා, සංවරව ඉන්නවා. නමුත් ළඟ ඉන්න කෙනෙකුගෙන් ඔබට මොනවා හෝ සිදු වුනොත්, ඔන්න නිදා සිටි කෙනා අවදි වෙනවා. සිතේ ක්ලේශයන්

සසර පුරා හෙළු කළුව නිමාකරන දහම් මඟක්

අවදි වෙනවා. ඒ අවස්ථාවේ සිතේ ද්වේශය, වෛරය, ක්‍රෝධය, ලෝභය, මෝහය, පළිගැනීමේ සිත, නපුරු ගති පහළ වෙන්න පුළුවන්. ඒ අවස්ථාවට කියනවා පරිපූර්ණ කියලා.

විටික්කම යනු - කයෙන්, වචනයෙන්, නැගී පුපුරා ගිය අවස්ථාව

සිතේ උපදි ක්ලේශයන් ලෝකයට නොපෙන්වා, ක්‍රියාත්මක නොකර ඉන්න බලනවා. නමුත් සමහර වෙලාවට කය, වචනය තුළින් හෙළි වෙනවා. කය, වචනයෙන් ක්‍රියාවට එනවා. ඒ කයින්, වචනයෙන් ක්‍රියාවට එන අවස්ථාවට කියනවා, **විටික්කම** කියලා.

බුදුරජාණන් වහන්සේ සීල, සමාධි, ප්‍රඤ්ඤා කියලා අවස්ථා තුනක් පෙන්වා වදලේ, මෙන්න මේ තුන් තැනේ දී ම කෙලෙස් සංසිදුවා ගන්නයි. සීලයේ දී කරන්නේ කය, වචනය දෙක සංවර කරගන්නවා. එහිදී අධිවචන කෙලෙස් එළියට එන්න නොදී කය වචනය පාලනය කරගන්නවා. **කාය වාචාය සමෝදානං ශීලං** කය වචන දෙකේ සංවරය, සංවරභාවය, සංවරය කිරීම **ශීලයයි**.

සමාධිය කියන්නේ සිතේ අවදිවන කෙලෙස් යටපත් කරල, අවදි නොවන සේ සිත රැකගෙන සිටීමයි. සමාධිය වන්නේ මනසේ අවදිවන කෙලෙස් පාලනය කරන ක්‍රමයක් අපට නොතිබුණොත් සමහර වෙලාවට සිල්වතුන් විදිහට පෙනුනට, සිටියට කෙලෙස් අවදි වුන ගමන්ම පාලනයක් නැහැ, එළියට එනවා. එහෙම නම් ශීලය කියන්නේ සිතේ කෙලෙස් නැතිවුන වෙලාවටයි. එහෙම නැතුව සිතේ කෙලෙස් නූපන් වෙලාවේ ඇතිකරගන්න සංවරය නොවේ. කෙලෙස් පහළවුන වෙලාවේ ඒවා ක්‍රියාවට නොනඟා කය, වචනය සංවර කරගන්න පුළුවන් නම්, එතනයි ශීලය. ඔන්න කොකා වක්කඩ ළඟ බොහෝම සිල්වත්තයෙක් විදිහට නිශ්ශබ්දව ඉන්නවා. නමුත් තිත්ත පැටියෙක් හෝ දැක්ක ගමන් සිල් බිඳෙනවා.

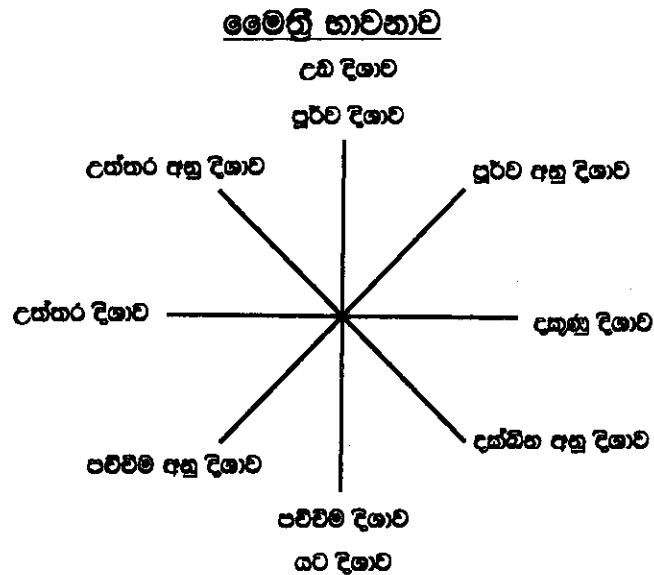
අපිත් සිල්ගත්තා වගේ ඉන්නවා. ලෝභ, ද්වේශ, මෝහ අරමුණක් ආ ගමන් ශීලය ඉවරයි. සිත, කය, වචනය කෝප, අමනාප, අරමුණක් ආව ගමන් කය වචන අසංවර වෙනවා. කායික, වාචසික, වශයෙන් පිට නොකර ඉන්න පුළුවන් නම්, ඔබ සැබෑම සිල්වතෙක්.

සිල් රකින්න නම් සිතේ අවධි වන කෙලෙස් පාලනය කරන්න ඕන. (පරිපූර්ණ අවස්ථාව) මෙහිදී විර්ය අවශ්‍යයි. බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා, උපන් අකුසලය යටපත් කරන, නූපන් අකුසලය නූපදවා නැවත අකුසලයක් නූපදින විදිහට සිත පවත්වන්න ඕන කෙලෙසුන සිතක් ඇති වුනාමයි කය, වචන දෙකෙන් ක්‍රියාවට එන්නේ. ඒ නිසා අනිවාර්යයෙන්ම අපේ අවධානය යොමු වෙන්න ඕන පරිපූර්ණ කියන සිතේ උපදින ක්ලේශයන් දමනය කරන, පාලනය කරන, කෙලෙස් නූපදින වැඩපිළිවෙලක. එතනටමයි **සමාධිය** කියන්නේ. ඔන්න මේ ක්ලේශයන් දමනය කරන සිත සමාධියට පත් කරගැනීම සඳහාමයි, මෙෙත්‍රිය, බුද්ධානු, අසුභය, මරණ සතිය, කියන කමටහන් මහෝපකාරී වන්නේ. **ඉති ඉමා චතුරාරක්ඛා භික්ඛු භාවෙය්‍ය සීලවා** මෙය හඳුන්වනවා ආරක්ෂිත භාවනාවක් වශයෙන්,

වැඩෙන සීලය වඩන්නත්, වැඩුන සීලය ආරක්ෂා වන්නත් මේවා බොහෝ ප්‍රයෝජනවත්. එහෙමනම් හැම කෙනෙක්ම සිල්වත් වෙන්න ඕන. සිල්වතෙක් වෙන්නේ කය හා සිත නිවෙන වැඩපිළිවෙලක සිටියොත් පමණයි.

අපි හුඟ දෙනෙක් හිතාගෙන ඉන්නවා සිල්වත් කියලා. හැබැයි රාග, ද්වේශ, අරමුණක් ආව ගමන් කෙලෙසෙනවා, බැන ගන්නවා, රණ්ඩු වෙනවා, එකට එක කරනවා. ඒක අර්ථවත් නැහැ. අපට පුළුවන්කම තියෙන්න ඕන ඒ අවස්ථාවේ කය, වචනය දෙක රැකගන්න. ඉන් නොසැලී ඉන්න. නපුරු වචන පිට නොකරන්න.

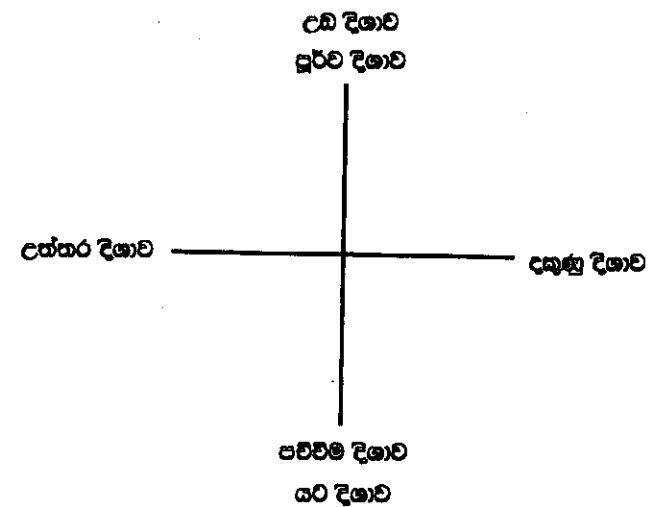
එහි ආදිනව සලකලා අධිෂ්ඨානයෙන් යුක්ත වන්න ඕන. යම් අවස්ථාවක කෙලෙස් උපන්න නිසා ප්‍රාණසාකයට, අදත්තාදානයට, කාමමිත්‍යාවාරයට යමේ අවස්ථාව හොඳටම යෙදිලා. කය, වචනය ඒ සඳහා යොමුවන්නේ මෙතන. ඉතින් ඒ අවස්ථාවේ මෙන්න මේ කෙලෙස් උපන් අවස්ථාවක් කියලා මනසේ ස්වභාවය තේරුම් ගෙන ප්‍රතිවිරුද්ධ වෙන්න ඕන. ඔබේ කය වචනය අධිම, ළමක ක්‍රියාවන්ගෙන් බේරා ගන්නවා. සිතේ ස්වභාවය තේරුම් ගෙන. කය, වචනයේ සුරක්ෂිතභාවය ලබන්න නම්, අපි හැම තිස්සේම සිතේ ස්වභාවය දිනා බලන්න ඕන.

1. දස දිශාව

අපි වාසිවෙලා ඉන්න ඉරියව්වෙන් පෙර, ඉස්සරහ දිශාවට අපි කියනවා පූර්ව දිශාව කියලා. (තමන් කොයි පැත්තට හැරිලා හිටියත් කමක් නැහැ මුහුණ ඉදිරියේ ඇත්තේ පූර්ව දිශාව යි.)

2. දකුණු පැත්තේ තියෙන්නේ දකුණු දිශාව.
3. ඒ දකුණත්, පූර්ව දිශාවත් අතර පූර්ව අනු දිශාව.
4. පිටුපසට කියනවා, පච්චිම දිශාව කියලා.
5. පච්චිම දිශාවත්, දකුණු දිශාවත් අතරේ තියෙන්නේ දක්ෂිණ අනු දිශාව.
6. තමන්ගේ වම් පැත්තේ තියෙන්නේ උත්තර දිශාව.
7. දැන් පච්චිම දිශාවත්, වම් අත පැත්තේ උත්තර දිශාවත් අතර ඇත්තේ පච්චිම අනු දිශාව.
8. ඊළඟට වම් පැත්තේ ඒ උත්තර දිශාවත් පූර්ව දිශාවත් අතර, ඒකට කියනවා උත්තර අනු දිශාව. එතකොට දිශා අටයි.
9. ඊළඟට උඩ දිශාව, යට දිශාව මෙන්න දස දිශාව.

එහෙම අපහසු නම්,

1. පෙර පූර්ව දිශාව, 2. දකුණු දිශාව,
3. පව්විම දිශාව 4. උතුරු දිශාව,
5. උඩ දිශාව 6. යට දිශාව. හයක් කොට ගත්තත් කමක් නැහැ. දහයක් කොට ගත්තත් කමක් නැහැ.

පළමු පියවර

මෙහෙම බලන්න. ඔබ මුහුදු වෙරළට ගිහින් තියෙනවා, මුහුදු වෙරළේ ඉඳලා බලනකොට ඔබට පේනවා කෙලවරක් නැති අනන්තයක්. බොහෝම ඇතක් පෙනෙනවා. මෙන්න මේ වගේ අරමුණක් අරගෙන බලන්න. මම මේ බලන්නේ විශ්වයේ කෙළවර දක්වාමයි. මේ අනන්ත විශ්වයේ කෙළවර දක්වාම තමන්ගේ සිත යොමු කරනවා. මේ දිශා භාගයට සම්පූර්ණයෙන්ම සිත යොමුකරලා මෙන්න මේ දිශා භාගයේ ඉන්න සියළුම සත්වයෝ මතකයට ගන්නවා. කවුද ඉන්න සත්වයෝ. අපට ගන්න පුළුවන් ක්‍රම කීපයක් තියෙනවා.

1. දිව්‍ය, මනුෂ්‍ය, අමනුෂ්‍ය, සත්ව කියලා ගන්න පුළුවන්. එතකොට මේ ඉන්න සත්වයෝ අයිතියි.
2. නැතිනම් අපා, ද්විපා, චතුපා, බහුපා, එහෙම කිව්වත් හරි,
3. නැතිනම් ආර්යවුද, අනාර්යවුද, දිව්‍යවුද, මනුෂ්‍යවුද, අපා, ද්විපා, චතුපා, බහුපා වුද, අමනුෂ්‍යවුද.

මෙන්න මේ දිශා භාගයේ සියළුම සත්වයන් අරමුණු කරලා මෙහෙම සිහි කරනවා, මොකක්ද? අනේ මා පැමිණි මේ දිගු සංසාර ගමනේ විවිධ හේතූන් නිසා මේ දිශා භාගයේ සතුන්ට මගෙන්

අතුරු, අනතුරු, කරදර, බාධක, හිංසා පීඩා, හිරිහැර, කොච්චරවත් වෙලා ඇති නොයෙක් හේතු නිසා, නොදන්නකම නිසා, ද්වේශ සිත නිසා, අසත්පුරුෂ ඇසුර නිසා, අසත් ධර්මයේ මඟ පෙන්වීම නිසා, නුගත්කම ආදී නොයෙක් හේතු නිසා මේ දිශා භාගයේ සතුන්ට මගෙන් අතුරු, අනතුරු, කරදර, බාධක සිද්ධවෙලා ඇති. ඒ බව සිහිකරලා අනේ මේ සංසාර ගමනේ නොදන්නාකමින් හෝ මේ දිශා භාගයේ යම් සත්වයෙකුට මගෙන් කරදරයක්, හිරිහැරයක්, විපත්තියක්, පීඩාවක්, සිතුවිලි මාත්‍රයකින් හෝ සිදුවේ නම්, අනේ ඒ සියලු වරදට මට සමාවෙන්න. ඒ පූර්ව භාගයේ සිටින සියලු සත්වයන්ගෙන් තමන්ගෙන් සිතුවිලි මාත්‍රයකින් හෝ සිදුවුන සියලු වරදට සමාව ගන්න. සමා කරවාගන්න. අවංකවම ඒ සියලු වරදින් සමාවෙන්න මම ආපසු කාටවත් වැරදි කරන්නේ නැහැ කියලා සමාකරවා ගන්න.

ඊළඟට තමනුත් සමාව දෙන්න ඕන. මේ දිශා භාගයේ වාසය කරන, ආර්යවුද, අනාර්යවුද, දිව්‍යවුද, මනුෂ්‍යවුද, අමනුෂ්‍යවුද, අපා, ද්විපා, චතුපා, බහුපා, දිය ගොඩ, අහසේ වසන්නාවුද, සියලු සත්වයන් මානට යම් අඩුපාඩුවක්, වරදක් සිදුකළේ නම්, මා කෙරෙහි කළා වූ ඒ සියලු වරදට වරක් දෙවරක් නොව, සිය දහස්, ලක්ෂ, කෝටි, ප්‍රකෝටි, අසංඛ්‍යය, අප්‍රමේය වාරයක් මට වැරදි කර ඇත්ත්, මම ඒ සියළු වරදට මේ දිශා භාගයේ සියලු සත්වයන්ට සමාව දෙන්නෙමි. සමාව දෙමි, සමාව දෙමි, ඔන්න පූර්ව දිශාභාගයේ සියලු සත්වයන්ගෙන් සමාව ගන්නා. සමාව දුන්නා. දැන් මට ඉස්සරහ තරහකාරයෝ නැහැ. මම අවංකවම සමාව දුන්නා, සමාව ගන්නා. මේ විදිහට අර දස දිශාවටම අවධානය යොමුකරගෙන, පිළිවෙළින් යට දිශාව දක්වාම සමාව දෙමින්, සමාව ගනිමින් පළවෙනි පියවරෙහි ඉන්නවා. ටිකක් වෙලා යයි. අවංක සිතින් ඒක කරන්න. දැන් ඔබ සමාව ගන්නා. සමාව දුන්නා. හැම සත්වයෙකු සමඟම මිත්‍රභාවය ඇති කරගන්නා.

දෙවන පියවර

දැන් ඊළඟට දෙවෙනි පියවර පූර්ව දිශාවෙන් ආපසු පටන් ගන්නේ. එතනදී ඔබ මෙතෙක් භාවිතා කළ වචන කිහිපයක් කියෙනවා. මෙෙහි භාවනාවේදී මොකක්ද ? නිදුක් වෙත්වා ! නිරෝගී වෙත්වා ! සුවපත් වෙත්වා ! මොකක්ද මෙහි අර්ථය කියලා ඉස්සරලා ලිහා ගන්න ඕන.

මොකක්ද **නිදුක් වෙත්වා** කියලා කියන්නේ. දුක් නැතිවේවා කියනකොට මේ කායික දුක්, මානසික දුක්, නොයෙක් නොයෙක් දුක් කියෙනවනේ, ඒවා ගැනද මේ කියන්නේ ? නැහැ. දැන් බලන්න වෛරය, ක්‍රෝධය, තරඟව, ඊශ්‍යාව, පලිගැනීම මේ නපුරු සිත් යම් කෙනෙකුගේ සිතක පහළ උනොත් එයා දුකට පත්වෙව්ව කෙනෙක්ද ? සිව් ඉරියව්වේම දැවෙන, තැවෙන කෙනෙක්. කන්න ගියාට බත් පිගානේ රස දැනෙන්නේ නැහැ. ඉඳගෙන ඉන්න බැහැ. හිටගෙන ඉන්නත් බැහැ. තමන්ගේ ආදරණීය බිරිඳ ඇවිල්ලා කපා කලත් නුරුස්සනවා. තමන්ගේ ආදරණීය සැමියා ඇවිල්ලා කපාකළත් රුස්සන්නේ නැහැ. ආදරණීය දු දරුවෝ, දරු පැටව් ටික ඇවිල්ලා ඇගේ එල්ලුනත් ගහල එලවන්න තරම් ඒවා රුස්සන්නේ නැහැ. වෙනදා සෙනහෙසින් සිප වැළඳගන්න දරුවෝ එක්කත් ඒ දරු සෙනෙහසින් සැහීමකට පත්වෙන්න බැහැ. මානසික සුවයක් නැහැ. නින්දට ගියත් නින්ද යන්නේ නැහැ. ඒ පැත්තට, මේ පැත්තට, පෙරළි පෙරළි ඉඳලා අමාරුවෙන් දෙගොඩ හරියේ නින්ද ගියත් වැඩි වෙලාවක් නැහැ. ඔන්න නයෙක් එලවගෙන එනවා. එක්කෝ බල්ලෙක් කඩාගෙන පනිවි, යකෙක් පනිවි, බය වෙලා දාඩිය දාගෙන ඇහැරෙනවා. ඊළඟට ආපසු හැරී හැරී ඉඳලා නින්ද යනකොට ඔන්න පාන්දර කුකුල්ලු අඩලනවා. රෑ කිස්සේම නින්ද ගියෙත් නැහැ. උදේ නැගිටින්නේ කාගේ හරි ඇගේ එල්ලෙන්න බලාගෙන.

එහෙම නේද අපේ ගෙවල්වල තියෙන්නේ. එතකොට නින්ද නොගිය නිසා කායික අපහසුතා වැඩිවෙන කොට තවත් දේවිය වැඩිවෙනවා. එතකොට මේ වෛරය, ක්‍රෝධය, තරඟව, ඊර්ෂ්‍යා, පලිගැනීම කියන මේ නපුරු සිතුවිලි යම් සිතක පහළ උනොත්, ඒ මොහොතේම ඒ සත්වයා දුකට පත්වෙනවා නේද ? සිව් ඉරියව්වේම දුකට පත්වෙනවා නේද? දුකට පත්වූ කෙනෙක් නේද. මෙන්න මේ බව හොඳට හිතලා අනේ එබඳු වෛර, ක්‍රෝධ, තරඟ, ඊර්ෂ්‍යා, පලිගැනීම් මේ ආදී නපුරු සිත් පහළ වී මහා දුකකට ඇඳ දමන මෙබඳු නපුරු ගති පූර්ව දිශාභාගයේ කිසිම සත්ව සත්තානායක ඇති නොවේවා! පූර්ව දිශා භාගයේ සියලු සත්වයෝ නිදුක් වෙත්වා....///අර්ථය ලිහාගෙන, අර්ථය වටහාගෙන, තමන්ගේ අත්දැකීම් අරගෙන අනේ එබඳු දුකකට මේ දිශා භාගයේ කිසිම සතෙකු ගොදුරු නොවේවා! පත් නොවේවා!

ඊළඟට **නිරෝගී වෙත්වා**. මේ කියන්නේ හිතේ කියෙන රෝග කයේ තිබෙන රෝග ගැන නොවෙයි. වෛරය, ක්‍රෝධය, තරඟව, ඊර්ශ්‍යාව, පලිගැනීම කියන මේ නපුරු ගති යම් කෙනෙකුගේ සත්තානායක පහළ උනොත් ඔහු රෝගියෙක්. ලෙහෙසි ලෙඩෙක් නොවෙයි. මහා උම්මත්තක රෝගියෙක්. කෙනෙක් ආදරණීය අම්මා, ලේ කිරි කර පොවපු, දහඩිය හෙලමින් පෝෂණය කළ ඒ ආදරණීය අම්ම, තාත්තාට පහර දෙන්න, මරා දමන්න, රවන්න, ගොරවන්න පවා, යම් කෙනෙකු පෙලඹෙනව නම් පෙලඹෙන්නේ, මෙන්න මේ රෝගය ආවට පස්සේ. බොහෝම සුනීත දරුවෝ පවා අම්මට තාත්තට රවන්නේ මේ රෝගය හැදූනට පස්සේ. මේ රෝගය නැතුව නම්, ඒ අම්මට තාත්තට රවන්නේ නැහැ. ඊට එහා කටයුත්තකට කවදාවත් පෙළඹෙන්නේ නැහැ.

කොහොම හරි මේ නපුරු ක්‍රියාවකට පෙලඹුනා නම්, පෙලඹුනේ මේ නපුරු රෝගය වැළඳිලාමයි. ඊළඟට ආදරණීය

බේරිදට කවුරුහරි පහරදුන්න නම්, හිංසාපීඩා කළා නම් ඒ පහර දුන්නෙම මේ රෝගයට පත්වෙලාමයි. යම් බේරිදක් ස්වාමියාව යම් වධයක, කරදරයකට, හිරිහැරයකට පත්කරනවා නම්, ඒකාන්තයෙන්ම එයා මේ රෝගයට පත්වී සිටින නිසයි. මෙන්න මේ රෝගය යම් කෙනෙකුට වැලදුනාම, ඔහු හයානක රෝගියෙක් බවට පත්වෙනවා. මේ අම්මා තාත්තා, මර දමන්න තරම් නපුරු වෙනවා. මේ රෝගයට පත්වුන කෙනාට හැම කෙනෙක්ම රුස්සන්නෙ නැතුව යනවා. හැම කෙනෙක් සමඟම ගැටෙන ස්වභාවයකට පත්වෙනවා. ඒ නිසා මෙන්න මේ රෝගියා අම්ම එක්ක, තාත්තා එක්ක, දුව පුතා එක්ක, ස්වාමියා බේරිද සමඟ, අසල්වාසීන් සමඟ, ඥාතිවරු සහෝදර, සහෝදරියන් සමඟත්, නොයෙක් නොයෙක් ස්වභාව ධර්මයන් සමඟත් ගැටෙනවා. අම්ම එක්කත් හැප්පෙනවා. තාත්තා එක්කත් හැප්පෙනවා. සුළඟ හැමුවක් වැරදියි. සීතල දැනුනත් වැරදියි. වැඩිපුර වැස්සක් වැරදියි, පැව්වත් වැරදියි, අව්ව දැනුනත් වැරදියි, තමන්ගේ කකුල ගලක මුලක වැදුනත්, තමන්ගේ නොවේ වැරද්ද ගලේ කියල තරහ ගන්නවා.

තව අනෙක් පයෙහුත් එකක් ගහනවා. ඉතින් මේවා තමා රෝග ලක්ෂණ. රියදුරෙක් වුනත් ඔය විදිහමයි. එතකොට වෙන්තේ මෙබඳු රෝගයකට පත්වුනාට පස්සේ, මෙබඳු මෙබඳු වූ විපත්ති සිදුවෙනවා. ඊට පස්සේ මේ රෝගය නිසා මව් සෙනෙහස දැනෙන්නෙ නැහැ. පිය සෙනෙහස දැනෙන්නෙ නැහැ. එයාට බේරිදගේ ආදරය දැනෙන්නෙ නැහැ. සැමියගේ සෙනෙහස දැනෙන්නෙ නැහැ. දරුවන්ගේ ආදරය, සෙනෙහස දැනෙන්නෙ නැහැ. දරුවන්ගේ ආදරය සෙනෙහස ඒවා දැනෙන්නෙ නැතුව යනවා. සහෝදරකම දැනෙන්නෙ, පෙනෙන්නෙ නැතුව යනවා. සියලු අර්ථයන්, සියලු ධර්මයන් වැහිලා යනවා. **තුන්ටෝ අත්තං ත ජානාති, තුන්ටෝ ධම්මං ත පස්සති.** සියලු අර්ථයන් වැහිලා යනවා.

ඉතින් මෙබඳු රෝගයකට පත්කරන, වෛර, ක්‍රෝධ, තරහ, ඊර්ශ්‍යා, පලිගැනීම් ආදී නපුරු ගති මේ පූර්ව දිශා භාගයේ ආදී දිශාභාගවල වෙසෙන කිසිම සත්ව සන්තානයක පහළ නොවේවා ! ඒ දිශා භාගවල සියලු සත්වයෝ නිරෝගි වේවා/// ඔන්න නිරෝගි වේවා කියන අර්ථය දැන මෙක් වඩනවා.

ඊළඟට **සුවපත් වෙත්වා.** සුවයට පත්වේවා. වෛරය, ක්‍රෝධය, ඊර්ශ්‍යාව, පලිගැනීම යම් හිතක පහළ උනොත් අපි දැක්කා දැන් ඒ හිත දුකට පත්වෙව්ව බව. සිව් ඉරියව්වේම දැවෙන, තැවෙන කෙනෙක් බව. එහෙත් බලන්න මෙෙක්‍රිය, කරුණාව, මුදිතා ආදී උතුම් ගුණ මෙන් ගුණ යම් හිතක පහළ වුනොත් ඔහුගේ වචනය පවා කොච්චර ශාන්තද ? ඔහුගේ ක්‍රියාකාරකම් කොච්චර සැනසිලිදායකද? ඔහුගේ සිතුවිලි ලෝකයට ශාන්තියක්. බොහෝම සුවපත් කෙනෙක්. ඒ බව සිහිකරලා අනේ මේ පූර්ව දිශා භාගයේ වාසය කරන කිසිම සත්ව සන්තානයක දුකට පත්කරන වෛර, ක්‍රෝධ, තරහ, ඊර්ශ්‍යා, පලිගැනීම් ආදී නපුරු සිතුවිලි පහළ නොවී මෙන්, කරුණා ගුණ සිතුවිලි පහළ වී සියලු සත්වයෝම සුවපත් වේවා...../// මෙන්න මේ විදිහට දස දිශාවටම මෙන් වඩාගෙන යනවා දෙවන පියවරේදී.

තුන්වන පියවර

ඊළඟට මෙන්න මෙහෙම කරනකොට අපිට ප්‍රතිලාභ ඒනතේ මෙන්න මෙතනින්. කොහොමද ? තමනුත්, අන් අයත් සුවපත් වෙන වැඩපිළිවෙල තුන්වන පියවරේ දී තමා පටන් ගන්නේ. දැන් ඔන්න ඔබට එනවා අනුන් පිළිබඳ අමනාපකම්, තරහව, ද්වේශය මතුවෙනවා. **"දස ආක්‍රෝෂ"** එනවා. මට මොහු අතීතයේත් හිරිහැර කළේය, දැන්ද කරන්නේය, අනාගතයේද

කරන්නට පුළුවන් කියල තමා මූලික කරගෙන අතීතයෙන්, අනාගතයෙන්, වර්තමානයෙන් මගේ හිතවතුන්ට අම්ම තාත්තට, නැයන්ට, මෙයා පෙරද විපත් කළා, දැන්ද විපත් කරනවා, අනාගතයේදී ද විපත් කරයි කියලා තුන් කාලයෙහි ද්වේශ සිත පහළ වෙන්න පුළුවන්. මගේ හතුරට මෙයා පෙරත් උදව් කළා, අනාගතයෙන් උදව් කරයි, දැනුත් උදව් කරනවා කියලා ද්වේශ සිත එනවා. පෙර සිදුවූන වැරදි අඩුපාඩුකම් සිහිකරමින් ද්වේශ සිත ඇති කරගන්නවා. එයට අත්ථාන ණෝධය කියලත් කියනවා.

මේ ආදී හේතු නිසා අපි තුළ ද්වේශ සිත පහළවෙන්න පුළුවන්. අපට බොහෝ වෙලාවට පෙර කළ දේවල් සිහිවෙලා තමයි යම් යම් පුද්ගලයෝ දකිනකොට, ඒ වෙර හිත් පහළ වෙන්නෙ. දැන් ඔන්න කවුරු හෝ අරමුණු කරගෙන ඔබට ද්වේශ සිතක් පහළ වුනොත්, තරහක් ආවොත්, ඔබ දන්නෙම නැතුව මේ වැඩපිළිවෙල අනුගමනය කරනවා නම් සති චෛතසිකය ඒ කුසල චෛතසිකය අවදි වෙනවා. අවදිවෙලා ඔබට කපාකරලා කියාපි නුඹ වැරදියි, නුඹ ඔය වරදට සමාව දුන්නා නේද ? ඔය වැරද්දට නුඹ සමාව ගත්තා නේද ? ඒ ඒ සියලු සත්වයන්ට. නුඹත් ඒ සියලු වරදට සමාව ගත්තා නේද, ඉතින් ඔබ අවංකව සමාව දුන්න නම්, සමාව ගත්ත නම්, දැන් ඒ පෙර වැරද්දට වෙර කරන්න ඔබට ඉඩක් තියෙනවද? කියලා, ඔබේ සිතෙන් සති චෛතසිකය, කුසල සිත ඔබෙන් අහනවා. එතකොටම ඔබේ සිතේ පහළවුන ඒ සිත ඒකාන්තයෙන්ම මෙල්ල වෙනවා. මෙල්ල නොවුනා නම් තවදුරටත් ඒ ද්වේශ සිත වැඩෙනවා නම්, ඔබ පුරුදු කරලා තියෙන්නෙ, නිදුක් බව, නිරෝගී බව, සුවපත් බව ගැන නොවේ.

දැන් ඔබට සිත කපා කරලා කියයි දැන් ඔබ දුකට පත්වෙව්ව කෙනෙක්, දැන් ඔබ දුකට පත්වුන කෙනෙක්. දැන් ඔබ සිව් ඉරියව්වේම දැවෙන, තැවෙන කෙනෙක්. සිත කපාකරල කියාපි

දැන් ඔබ රෝගියෙක්, දැන් අර භයානක විපත්ති කරගන්න පුළුවන් තරමේ භයානක රෝගයකට මේ පත්වෙලා තියෙන්නෙ. මෙන්න මේ මතකය හිතට අවදි කරලා දෙනකොටම ඔබ සුවපත් වෙනවා. ඒකාන්තයෙන් ඔබේ හිතේ වෙරය වැඩෙන්න ඉඩක් නැහැ. ඔබ සුවපත් වෙනවා. ඔන්න ඔහොමයි තමන් සුවපත් වෙන්නෙ. මම සුවපත් වේවා !, සුවපත් වේවා ! කීවට සුවපත් වෙන්නෙ නැහැ. මම කීව්වට නොවෙයි ඔය වැඩපිළිවෙල ඔබ අනුගමනය කරලා බලන්න. අනුගමනය කරලා බලන්න මේ විදහෙන් මිදෙන බවක් තියෙනවද කියලා. ඔන්න එව්ව මම සුවපත් වේවි.

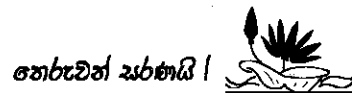
ඊළඟට අනුත් ගැන පවුලේ කෙනෙක් වෙන්න පුළුවන් ස්වාමියාට තරහ ගිහිත්, බිරිඳට තරහ ගිහිත්, අම්ම තාත්තාට තරහ ගිහිත්, දුවට පුතාට තරහ ගිහිත් මේ වෙලාවට අපි ස්වභාවයෙන් කළේ ඒ තරහත් ක්ක අපි ගැටෙන්න ගිය එක. ඒ තරහවට දර දමපු, තෙල් දමපු එක තමයි අපි කළේ මෙතෙක් කල්. දැන් ඒක කරන්න බැහැ. දැන් ඔන්න ඒ අමනාපය, තරහව යම් කෙනෙක් ළඟ පහළවුන ගමන්ම, මගේ සිත මට කියල දෙනවා, අනේ මේ මනුෂ්‍යයා දැන් දුකට පත්වුන කෙනෙක් නෙ, රෝගයකට පත්වෙව්ව කෙනෙක්නෙ. එතකොට කෙනෙක් දුකට පත්වෙලා කියල දකිනකොට, එයා රෝගියෙක් කියල දකිනකොට, අපේ හිතේ තරහට එන්න ඉඩක් නැහැ. තව තවත් එයාට අනුකම්පා කරන්න ඕන, මෙහි කරන්න ඕන.

දැන් අපට කෙනෙක් ලෙඩ උන වෙලාවේ පහරක් ගැහුවත් අපි එයාට පහර දෙන්න යනවද ? නැහැ. ඇයි එයා රෝගියෙක් බව දන්න නිසා. රෝගියෙක් බව දන්න නැත්නම් අපිත් ගහනවා. දැන් කෙනෙකුට තරහ එනකොටම අපි දකිනවා නම් අනේ මේ මනුෂ්‍යයා දැන් දුකට පත්වුන කෙනෙක්. මේ මනුෂ්‍යයා ඇතුලතින්, පිටතින් දැවෙනවනේ. දැන් මෙයාට නිදාගන්න ගියාට නිදාගන්න

බැහැ. නිදිසුව ලැබෙන්නේ නැහැ. කන්න ගියත් ආහාරයේ සුව දැනෙන්නේ නැහැ. ඉඳගෙන ඉන්න බැහැ. දරු සෙනෙහස දැනෙන්නේ නැහැ. බිරිඳගේ ආදරය, ස්වාමියාගේ සෙනෙහස දැනෙන්නේ නැහැ. මව්පියන්ගේ සෙනෙහස දැනෙන්නේ නැහැ. සහෝදරකම පෙනෙන්නේ නැහැ. මේ ඔක්කොම වැහිලා මහා දුකට පත්වෙච්ච කෙනෙක් නේද ? මෙයා දැන් මහා රෝගියෙක්. මේ රෝගය වැලඳුන වෙලාවේ නේද මාතෘ සාතකයෝ, පිතෘ සාතකයෝ වෙන්නේ. ස්වාමියා ආදරණීය බිරිඳව මරලා දමන්නේ. දරුවන්ව පොළොවෙ ගහලා කඩු කිනිසිවලින් ඇනලා, කොටලා මරල දමන්නේ, මේ රෝගයට ආපු නිසා නේද ? මහා භයානක රෝගයක් නේ මේ වැළඳිලා තියෙන්නේ කියලා දකින කොටම ඔබ තුළ පහළ වෙනවා කරුණාව. ඇයි අනුන් දුකට පත්වන බව දැකලා ඔහු කෙරෙහි ඇතිවන්නේ කරුණාව. දැන් මෙෙහි ගුණය විතරක් නොවෙයි කරුණාවත් ඔබ තුළ වැඩෙන්න ගන්නවා.

එතකොට දුකට පත්වුන ඔහු ගැන ඇතිවන්නේ අනුකම්පාවක්. එතකොට ඔබෙන් දර, තෙල් ඒ ගින්නට නොලැබෙනකොට, ඔහුද සුවපත් වෙනවා. මමත් සුවපත් වෙනවා, ලොවත් සුවපත් වෙනවා. මෙන්න මේ විදියට වඩන්න. ඒ විදිහට ටික දවසක් අනුගමනය කර බලන්න ඔබේ ද්වේශ සිත ඇත්තටම සැබවින්ම නිවෙන්නේ නැද්ද කියලා. ද්වේශ සිත නිවෙන්නේ නැතිනම් මේක කරන්න එපා! පුරුදු විදියට කරගෙන යන්න.

මේ උතුම් මෙන් සිත් බලයෙන්, අනන්ත වූ බුදු ගුණ බලයෙන්, ඔබේ සිත් නිව් සැනසී ලොව්තුරා මග වහ වහා මේ පිවිතයේ දී ම දැන අවබෝධ කරගෙන සසර දුක් නිවාගැනීමට සියළු සත්‍ය භාග්‍ය වාසනාව සැලසේවා.

දහම් තොත් මුද්‍රණයට ආධාර ලබාදුන් පින්වතුන්

	මුදල් පරිත්‍යාග කළ පින්වතාගේ නම	මුදල
1	දන්ත වෛද්‍ය විශේෂඥා සුධර්මා රාජපක්ෂ මිය අංක. 93, අතිවික්ත පාර, මහනුවර.	රු. 10.000
2	අපගේ අධ්‍යාපනය සඳහා උරුම නාවල, ගල්පොත්ත පාර රුද්‍රිගේ මාවතේ පදිංචි ඩී.සිරිල් කෙනෙවරත්න ලොකු අයියාට දීර්ඝායුෂ නිරෝගී බව පතා මාලුගි රණසිංහ යන වෛද්‍ය ඊ.ඩී රණසිංහ අය විසින්	රු. 10.000
3	සීතා රණවත මිය, අබේකෝත් වලව්ව, රණවත, කවුගස්තොට.	රු. 10.000
4	එස්.කේ. පතිරණ මිය, අංක. 512/8, තයිලෙවෙල් පාර, පත්තිපිටිය. (මිය ගිය ඥාතින්ටත් තමන්ටත් පිං පිණිස)	රු. 2.000
5	වෛද්‍ය වික්‍රා ඉලංගසේකර මහත්මිය, අතිවික්ත, නුවර.	රු. 10.000
6	ප්‍රසා මෙන්ඩිස් මිය, නො. 16, මාලිගාව පාර, ඇතුල්කෝට්ටේ.	රු. 1.000
7	සී. විරරත්න මහතා, මහනුවර.	රු. 2.500
8	සී.එම්.සුවසිරිතා කුමාරිනාම්, අංක. 77/4, උඩකුඹුර, දොරණෑගල.	රු. 1.000
9	නාවික හමුදාවේ සිරියදී දිව්පිදු ලේන් වරසිංහ රණවිරුවාට පිං පිණිස රාඛාවැව ඥාතික විසින්	රු. 1.000
10	එම්.එස්. පෙරේරා මහතාට පිං පිණිස පී.සී. පෙරේරා මිය විසින් අංක. 235/2, ගංගාරාම පාර වේරහැර.	රු. 1.000
11	එස්. අලුතකෝන් මිය, නො. 06, අම්පිටිය පාර, මහනුවර, කයිකාවල	රු. 2000